

DJURSKYDDET

MEDLEMTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 2/2014 • ÅRGÅNG 124

INGA DJUR SKADADES I FILMEN

Lina kontrollerar Hollywoodfilmer så att inga djur råkar illa ut. **SID 22**

DJURSKYDDSINSPEKTÖRERNA

TV-serien har gjort jobbet lättare, tycker Mattias Gårdlund. **SID 28**

DJURSKYDD I ÄGGFABRIKEN

Den som vill ha ägg får finna sig i kacklet, lyder ord-språket. Men kacklet är långt från konsumenten. **SID 8**

8

**SAKER ATT TÄNKA PÅ
INNAN DU TAR MED
HUNDEN PÅ
SEMESTERN**

Djurkrysset

Tävla och vinn Djurskyddets munkjacka! **SIDAN 34**

Fråga experten

Vad gör jag om min hund blir biten av en orm? **SIDAN 36**

Hanna Hellquist

frågar sig vad våra barnbarn kommer att tycka. **SIDAN 37**

Många bollar i luften?

Seraquin till hund och katt
finner du på apoteket och
hos din veterinär

Hitta återförsäljare
nära dig på:

www.bivet.nu/se

Seraquin®
– Längre leve friheten!

Seraquin i dag för lek i morgon

Använd Seraquin
därför att:

Den innehåller naturliga
näringssämnen som ger
optimal tillförsel av
byggstenar till lederna

Den innehåller glukosamin och
kondroitinsulfat plus den
kraftfulla antioxidanten gurkmeja

Den är speciellt anpassad
till hund och katt

De flesta djur tycker att den
smakar väldigt gott- så den är
lätt att ge

Boehringer
Ingelheim

Vetmedica

Vi hjälper djuren

■ **Djurskyddet Sverige** är med sina ca 12 000 medlemmar och 57 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 100 år för att hjälpa djuren.

■ **Vår vision** är ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Vi jobbar för att djur ska behandlas väl, oavsett om de lever vilt, hålls för människans sällskap eller föds upp för att bli mat. Alla djur ska ha rätt att utföra sina naturliga beteenden och skyddas från lidande. När djur avlivas eller slaktas ska det ske på ett smärtfritt sätt.

■ **Vi opinionsbildar och** påverkar politiker för att förbättra djurskyddslagstiftningen. Vi finns representerade i olika arbetsgrupper och kommittéer samt är remissinstans åt departement och myndigheter.

■ **Våra lokala föreningar** arbetar bland annat med att ta hand om djur som har blivit hemlösa och vanvårdade.

■ **Internationellt arbetar vi** genom Nordiska Djurskyddsrådet, Eurogroup for Animals och World society for the Protection of Animals (WSPA).

■ **Vårt arbete finansieras** av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto, verksamheten kontrolleras därmed av Svensk Insamlingskontroll. Läs mer på www.djurskyddet.se.

FÖRBUNDSSTYRELSEN

Ordförande Sven Stenson
Ledamöter Annelie Daging,
 Anton Dahln, Johan Beck-Friis,
 Katarina Linge-hag-Ekholm,
 Linda Maria Vonstad,
 Owe Sandström, Sven-Erik Alhem,
 Terese Askerstedt
Ersättare Björn Dahln,
 Gabriella Zsido

PLUSGIRO: 90 01 06-6
BANKGIRO: 900-1066

KANSLI

Generalsekreterare Åsa Hagelstedt
Medlemsservice Bella Öberg
Administratör & ekonomiassistent
 Irmeli Tarma
Informatör & insamlingsansvarig
 Sara Frick
Tidningsredaktör Micke Hanås (Vik)
Mini-REDE Helena Risinger (Vik)
REDE Helena Risinger

Gilla oss på facebook!

TIDNINGEN DJURSKYDDET

ANSVARIG UTGIVARE

Sven Stenson

REDAKTÖR

Micke Hanås

GRAFISK FORM

Mathias Löfström

LAYOUT

Sara Frick

OMSLAGSFOTO

Filippo Maver

ANNONSANSVARIG

Cecilia Lindstrand
 cecilia-lindstrand@ardeo.se

TRYCK

Sörmlands Grafiska

MATERIAL

Redaktionen ansvarar inte för
 insänt, icke-beställt material

MANUSSTOPP FÖR NÄSTA NUMMER
 23 juni

KONTAKTUPPGIFTER

Djurskyddet Sverige
 Virkesvägen 10
 120 30 Stockholm
 Tel: 08-673 35 11
 info@djurskyddet.se
 redaktionen@djurskyddet.se

WEBB

tidningen.djurskyddet.se

ISSN

1651-4505

INNEHÅLL / 2.2014

TEMA VÄRPHÖNS

Foto: Micke Hanås

8 Ett riktigt hönsliv. Oavsett vilket system värphönsen lever i finns det stora djurskyddsbrister.

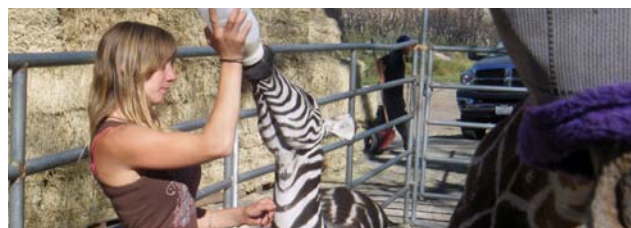

Foto: Privat / Lina Söderqvist

22 Ger filmer kvalitetsstämpel. Svenska Lina Söderqvist kollar så att Hollywoods filmdjur inte skadas.

Foto: Micke Hanås

28 Lugnet efter stormen. TV-serien har gjort jobbet enklare, menar djurskyddsinspektör Mattias.

Foto: Stefan Perneborg

34 Fråga experten. Vad gör man om hunden blir orm-biten? Hur ska jag få min råtta att sluta bita på allt?

Läs fler nyheter på
 vår webbtidning:
tidningen.djurskyddet.se

Micke Hanås
Vik redaktör
micke.hanas@djurskyddet.se

LEDARE

Utvidga empatin!

■ **Mitt tidigaste minne** av höns är en slakt på mina morföräldrars gård när jag var i sex-sjuårsåldern. Morfar hängde helt enkelt upp hönsen i benen i ett tak i ladugården, en efter en, och klippte av deras huvuden med en stor sax. En höna flaxade så vilt efter dödsklippet att den trillade ner på marken och sprang iväg, huvudlös, över halva gårdsplanen. Och sedan, när det var dags för nya kycklingar, fick vi barn försiktigt hålla de små gyllengula som pysslades om med värmelampor och omsorg. Och så fortsatte kretsloppet av liv och död.

På mina morföräldrars gård respekterades alla djur. Men det fanns en klar hierarki. Hästarna stod allra högst, älskade och ompysslade. Gårdshunden var en självklar vän som fick bo och äta inne hos människorna. Katterna däremot, till skillnad från stadskatter, räknades som ladugårdsdjur. De fick mat, men skulle hålla sig i ladugården och sköta sin uppgift – att fånga råttor. Ju närmare djuren är människan, desto mer bryr vi oss om dem. Uttryck som "hönshjärna" speglar detta snarare än hönsens kognitiva förmågor – djurtränare kan intyga att höns är relativt smarta och lär sig klickerträning fort.

Djur lockar fram det bästa i oss människor. Om vi ser en hund som lämnats ensam i en bil i några timmar rör det upp känslor. Men den empati som kommer naturligt när vi ser en hund eller en katt, är avstängd när det kommer till lantbruksdjur – i alla fall för slutkonsumenten, som bara ser ägget eller biffen i matbutiken. Varför får vi inte leva oss in i hur en höna har det? En höna som lever sitt liv i en liten bur, eller i en jätteflock på tusentals djur?

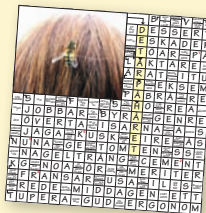
Vi kan nog aldrig helt förstå djuren, vare sig det rör sig om en hund eller en höna. Och kalla det vad man vill, att förmänskliga djur eller att projicera sina egna känslor på dem. Men det är det som gör oss till människor, och även vi mår dåligt om vi inte får utföra våra naturliga beteenden. ✕

TYCK TILL!

Mejla dina idéer och åsikter till redaktionen@djurskyddet.se. Läs fler artiklar på tidningen.djurskyddet.se. Följ oss på www.facebook.com/djurskyddet.

Varför kan vi inte posta korsordslösningen?

Undertecknad är tillsammans med min man medlemmar i Djurskyddet sedan ett antal år tillbaka. I senaste medlems-tidningen fanns ett korsord som vi löste, men till vår stora förvåning har vi ingen möjlighet att sända in lösningen. Vi är bosatta på landsbygden och är helt i avsaknad av mobiltäckning. Varför ska vi diskrimineras?

Djurskyddet svarar:

Djurskyddet köper in korsordstjänsten från ett korsordsföretag och det är de som också tar emot sms:en med lösningarna. Om vi skulle köpa in tjänsten att ta emot lösningar via post skulle det kosta 4000 kronor extra för varje nummer av tidningen. Självklart förstår vi att det känns osmidigt för er, men kanske kan problemet lösas på något annat sätt? Ni kanske kan be en bekant med mobil och mobiltäckning att skicka in lösningen åt er?

Britta Winerup
Kristdala

Micke Hanås
Vikarierande redaktör

Namninsamlingar räcker inte till

Miljoner människor har under årens lopp skrivit på listor mot olika former av djur-plågeri. Det kan vara grymma slakttransporter genom Europa, eller skinn som på ett bestialiskt sätt flås av på levande hundar och katter, eller som senast ull som dras av för hand på levande angorakaniner. Förbundet Djurens Rätt samlade in 100 000 namn mot minkfarmningen i Sverige, som överlämnades till landsbygdsminister Eskil Erlandsson, vart hamnade dom rösterna, i papperskorgen eller?

Vilken politisk ledare vågar i dag gå i spetsen, eller om man så vill sätta ner foten och se till att en kommande regering i lagtexten förbjuder djurplågeriet i Sverige och att det efterlevs? Protestlistor i all ära. Men det räcker inte.

Åke Espegren
Politiskt och religiöst obunden

Foto: Elsa Frizell

En värdig pristagare

Jag vill uppmärksamma min stora hjälte Birgitta Carlsson, som i oktober fick både ett stipendium av danska Forsogsdyrenes Vaern och ett hedersbevis av Kungliga Patriotiska Sällskapet, för sitt arbete för djuren. Birgitta Carlsson var under många år förbundsordförande för Djurens Rätt och förde medlemstalen till svindlande höjder. Hon var en av de viktigaste personerna bakom nya djurskyddslagen 1988 som var

först i världen med att ge djur rätt till "naturligt beteende".

På senare år har hon inriktat sig mer på praktiskt djurskydd och startade Kattkommando Syd. Hon och hennes duktiga medarbetare har räddat livet på över 10 000 katter och skaffat dem goda hem. Två fina pris till en synnerligen värdig pristagare.

Lise-Lott Alsenius

Djurskyddslagen skjuts på oklar framtid

Foto: iStockphoto

Ett beslut om obligatorisk ID-märkning för katter är en av de saker som skjuts på framtiden, tillsammans med den nya djurskyddslagen

■ **Propositionen om ny djurskyddslag** skulle kommit i mitten på mars, men skjuts på framtiden. Regeringen har vid denna tidnings pressläggning ännu inte uttalat sig om när den kommer.

– Vi har för avsikt att återkomma med hur vi ska gå vidare med utredningen, säger Madeleine van der Veer, pressekreterare för landsbygdsminister Eskil Erlandsson.

Hon vill inte säga något om hur länge det kan dröja eller vad som kommer att ingå i propositionen.

Klart är att det inte blir någon ny djurskyddslag innan valet i september – den 18 mars var sista datumet för att lägga fram propositioner som skulle behandlas innan sommaren.

Det var i slutet på 2011 som utredningen om en ny djurskyddslag blev klar, men vägen till färdig lag har varit lång. Några mindre ändringar, där förbudet mot tidelag ingick, genomfördes under februari. I den planerade propositionen skulle regeringen presenterat övriga ändringar i djurskyddslagen. Åsa Hagelstedt, generalsekreterare för organisationen Djurskyddet Sverige, är starkt kritisk till regeringens agerande.

– Det är ett totalt misslyckande. De har flera gånger sagt att det varit på gång. Sedan har de bara skjutit fram det. Nu var sista chansen för att det skulle kunna beslutas före valet. Vi är verkligen oerhört besvikna, säger hon.

”Det är ett totalt misslyckande. De har flera gånger sagt att det varit på gång. Sedan har de bara skjutit fram det. Nu var sista chansen för att det skulle kunna beslutas före valet.”

Åsa Hagelstedt, generalsekreterare, Djurskyddet Sverige

Johan Beck-Friis, styrelseledamot i Djurskyddet Sverige, deltog som representant för Djurskyddet i en expertkommitté kopplad till utredningen om ny djurskyddslag. Han stämmer in i kritiken.

– Det är olyckligt att regeringen inte prioriterar ett starkare djurskydd, trots Eskil Erlandssons mantra om att djur ska ha det bra. Vi föreslog flera insatser för att minska antalet hemlösa katter, bland annat obligatorisk ID-märkning, förbud att överge djur och en 16-årsgräns för att äga djur. Vi föreslog förbud mot att ha elefanter och sjölejon på cirkus samt förbud mot att hålla djur uppbundna längre perioder. Utredningen förtydligar dessutom begreppet naturligt beteende och kräver att djur ska hållas så att uppkomsten av beteendestörningar förebyggs. Alla dessa förslag är viktiga för att förbättra djurskyddet, säger Johan Beck-Friis. ✕

EU-val på söndag

■ **Den 25 maj** är det val till Europaparlamentet – EU:s motsvarighet till den svenska riksdagen. Totalt 400 miljoner européer ska rösta fram 751 ledamöter. 20 av dem väljs av Sveriges medborgare att representera landet i EU de kommande fem åren. Din röst kan påverka djurens situation – på Djurskyddets hemsida och på webbtidningen hittar du mer information om valet. ✕

Djurskyddet brister hos Sveriges cirkusar

■ **Djurskyddet brister hos Sveriges cirkusar**, enligt en granskning som TV4 gjorde i januari. Innan en cirkus får börja sin turné måste djuren inspekteras av länsstyrelsens djurskyddskontrollanter. Granskningen visar att nästan alla av de cirkusar som nyligen turnerade i landet har fått anmärkningar. Vid 32 av 43 inspektioner så hittade inspektörerna brister i djurskyddet.

Enligt TV4 gäller bristerna allt från bristande journalföring till att elefanter hållits kedjade över natten. Dessutom uppdagades det vid två tillfällen att cirkushästar varit i så dåligt skick att de inte kunnat inspekteras. ✕

Nytt svenskt parti för djuren

■ **Nederländerna har det**, Turkiet har det och nu finns ett parti för djuren även i Sverige. Nystartade Djurens Parti meddelar på sin hemsida att man ställer upp i EU-valet i slutet av maj.

Förebilden för Djurens Parti är nederländska Partij voor de Dieren, ett parti som har platser i det holländska parlamentet sedan några år. Jonas Paulsson, partiledare och en av initiativtagarna, berättar att partiet fokuserar på den industriella djurhållningen. Han tar upp problemen med djurtransporter och överkonsumtion av animaliska produkter och hur det påverkar folkhälsan och miljön, men även andra djurfrågor som biologisk mångfald, djurparker, avel och vargfrågan.

– Alla de sätt där djur används industriellt och för vår underhållning. De andra politiska partierna står på människans sida, vi vill bilda ett parti som står på djurens sida. Genom att ställa oss på djurens sida kan vi göra någonting viktigt för oss själva, säger Jonas Paulsson. ✕

Grisbönder vill ha subventioner

Foto: James Michael Hill

■ **Sveriges griskäring är** i kris. Kunderna vill inte betala det högre priset, och det får effekter längs hela kedjan ända ned till grisbönderna – slakterierna vill inte köpa grisarna eftersom de inte kan sälja köttet vidare, och bönder tvingas skicka grisarna till Tyskland och Polen för slakt, en ren förlustaffär. Ett annat problem är att den svenska offentliga sektorn i hög utsträckning väljer billigare importkött.

I februari hölls ett möte mellan jordbruksminister Eskil Erlandsson och griskäringens företrädare för att diskutera lösningar. Jordbruksverket meddelade att man kommer att fortsätta med frågan i arbetsgrupper. Men inga konkreta förslag presenteras.

Organisationen Sveriges Griskäringare deltog på mötet, och de anser att den svenska staten bör kompensera branschen för att på så sätt göra den mer konkurrenskraftig.

– Man måste se grundproblemet och vi har en djurskyddslag som gör att det kostar 2,50 kronor mer per kilo kött att producera i Sverige. Då är det rimligt att någon ersätter den kostnaden, säger Ingemar Olsson, ordförande i Sveriges Griskäringare, till DN.

Men Terese Askerstedt, styrelsemedlem med ansvar för lantbruksdjursfrågor i Djurskyddet Sverige, menar att det är marknadsföring som behövs, inte subventioner. Den svenska griskäringen har ansvaret för att marknadsföra fördelarna med sin produkt, tycker hon.

– De hårda djurskyddskrav vi har är en marknadsföringsfaktor. Det är inte någonting som drar ner näringen, utan tvärtom – att de faktiskt kan visa att vi har så här bra djuromsorg, och därför får man sälja mer. ✕

Djurskyddet hjälpte Krokodil-Kajsa till nytt hem

■ **Tro det eller ej** – mannen hade en krokodil som husdjur i sitt växthus. Det var i höstas som polisen i Malmö gjorde ett minst sagt ovanligt fynd vid en husrannsakan i en villaträdgård. Ägaren, som fick polisbesök i ett helt annat ärende, hade fått reptilen i födelsedagspresent för tio år sedan. Polisen överlämnade den två meter långa krokodilen till Djurambulansen, men vare sig ägaren eller polisen ville stå för kostnaden. Det ville däremot Djurskyddet Malmö, som delade på kostnaderna tillsammans med Djurambulansen.

– Hon fick eget rum med

UV-ljus, hon fick sandstrand och hon fick swimming pool, och hon började leva upp. Och så visade det sig att det var ingen Kaj utan det var en Kajsa

”Det är bra att vi från Djurskyddet Malmö kan visa att vi faktiskt bryr oss om alla djur, att det inte bara är hundar som vi jobbar med”.

Catharina Lundberg, ordförande, Djurskyddet Malmö

– efter ett tag la hon ägg. Jag kan väl inte säga att hon var speciellt söt men hon hade nog lite charm, berättar Catharina Lundberg, ordförande för Djurskyddet Malmö.

Men i längden kunde Kajsa inte stanna hos Djurambulansen. Så efter ett halvår kom lösningen – Kajsa fick bo på krokodilfarmen The Crocodiles of the World utanför Oxford i England, där besökare kan titta på krokodiler. I slutet av februari skedde flygtransporten – som tog åtta timmar, i en trälåda i bagageutrymmet – och Kajsa landade säkert på engelsk mark, berättar Catharina Lundberg.

– De har en del nilkrokodiler sedan tidigare. Sen vet jag inte om hon kan komma in i gänget där, det tror jag inte hon kan, men då får hon en egen liten avdelning givetvis.

Catharina Lundberg är glad över att ha kunnat hjälpa Kajsa, och påpekar att föreningen jobbar för att hjälpa alla sorters djur.

– Det är bra att vi från Djurskyddet Malmö kan visa att vi faktiskt bryr oss om alla djur, att det inte bara är hundar som vi jobbar med, men att vi även försöker hjälpa andra djur som är i nöd. ✕

Foto: Djurambulansen

– Jag kan väl inte säga att hon var speciellt söt men hon hade nog lite charm, berättar Catharina Lundberg, ordförande för Djurskyddet Malmö.

Foto: iStockphoto

Suggfixering har tidigare varit förbjudet i Sverige. Avla på stabila kullar och bra modersegenskaper istället för att stänga in suggorna, menar Johan Beck-Friis från Djurskyddet. Bilden är inte tagen i Sverige.

Suggfixering testas i ny studie – med dispans från Jordbruksverket

■ **Suggfixering – att stänga** in grismamman i ett litet utrymme efter att hon fött gris-kulningar, så att hon inte kan röra sig – är inte tillåtet i Sverige, förutom under begränsad tid och med personal på plats.

Ändå testas rutinmässig suggfixering i en pilotstudie. Studien, som sker med dispans från Jordbruksverket, görs på ett antal gårdar i landet och håller på under hela 2014.

Det är en av sakerna som Sveriges Grisföretagare vill ändra på i det så kallade djuromsorgsprogram som de utarbetat.

Mattias Espert är en av Sveriges största grisuppfödare och den som håller i arbetet med Sveriges Grisföretagares omsorgsprogram.

– Det är en kontroversiell fråga. Lagstiftningen tar oftast bara hänsyn till en individ i boxen, medan dussintalet andra individer i boxen kvävs eller liggs ihjäl. Jag tycker inte att det är rimligt att titta på bara en individ och strunta i de andra, säger Mattias Espert till SVT, och nämner samtidigt att det hela har en ekonomisk aspekt för bonden.

Det föreslagna djuromsorgsprogrammet från Sveriges Grisföretagare vill försvaga djurskyddet på flera punkter – förutom regelbunden fixering av suggor fem dagar efter att smågrisarna föds vill man bland annat även

minska avvänjningstiden från fyra veckor till tre veckor, och öka beläggningen i grisboxarna med upp till tio procent.

Johan Beck-Friis, veterinär och styrelseledamot med ansvar för lantbruksdjur i Djurskyddet Sverige, har varit starkt kritisk till omsorgsprogrammet ända sedan det föreslogs.

– Jag hoppas att man inser att en hel del av de här förslagen kommer att minska förtroendet för svensk grishållning. Jag hoppas att Jordbruksverket kommer att granska den här pilotstudien på ett objektvt sätt, med djurskyddskompetens i granskningsgruppen, säger han.

Sverige har relativt hög dödlighet hos smågrisar – uppemot 20 procent. Johan Beck-Friis menar att det snarare är aveln som det är fel på än suggans rörelsefrihet.

– Jag tycker att grundproblematiken ligger i avelsarbetet. Nu avlar man bara för att få fler och fler födda smågrisar, och det har hittills resulterat i fler och fler döda smågrisar. Det har inte resulterat i någon ekonomisk vinst på något sätt. Man bör istället avla på så bra modersegenskaper och så stabila kullar som möjligt. Det är hur många som når slaktålder som bonden får betalt för som är intressant, säger Johan Beck-Friis. ✕

Räddad på ålderns höst

■ **Ett hemlöst liv** är hårt för en katt. Än värre är det om man är gammal och lider av krämpor. Katten Lasse hade redan uppnått en respektabel veteranålder när han hittades i somras ett sommarstugeområde i Norrsundet mellan Gävle och Söderhamn. Mat hade han fått av sommarstugegäster både denna och förra sommaren – men ingen ville kännas vid honom som sin egen. Lasse var kastrerad, men saknade ID-märkning, och kom till Djurskyddets Bill & Bulls katthem i Söderhamn.

– Vid en undersökning hos veterinär fick vi information om att Lasse var minst 14 år och hade problem med tänderna, berättar Mari Ekengren på katthemmet.

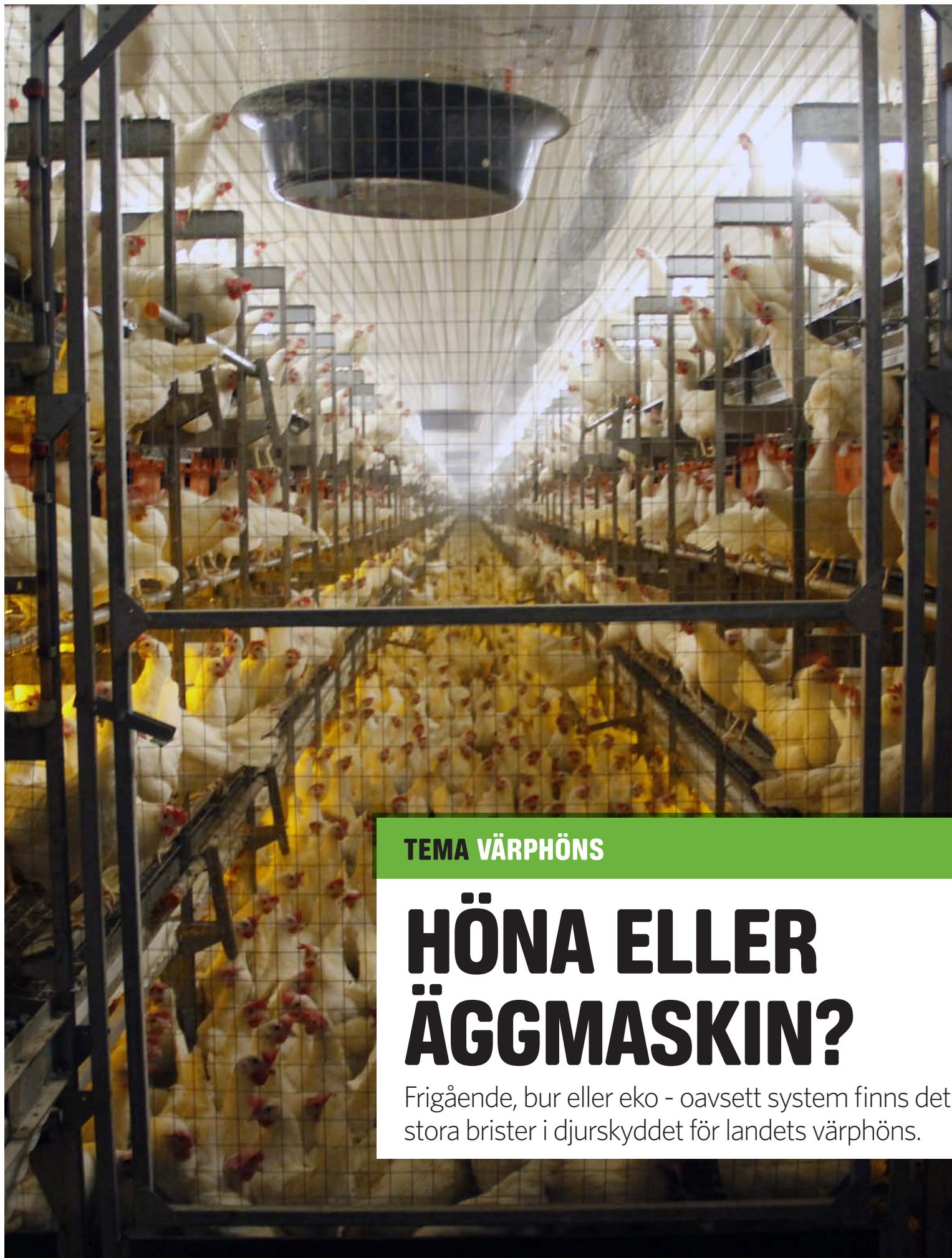
14 år för en katt kan jämföras med uppemot 80 år i "människo-år". Men det är ibland svårt att åldersbestämma katter – en annan veterinär bedömde Lasse ålder till "bara" 8-10 år. Efter en operation, två tandutdragningar och en behandling mot inflammationen i munnen så började Lasse äta bättre igen. Medan Lasse behandlades så kontaktades Bill & Bulls katthem av en person som gärna ville adoptera Lasse och hjälpa honom till ett bra pensionärliv – inklusive att betala för hans kommande operationer. Lasse flyttade till sitt nya hem i början på november, men Mari Ekengren minns fortfarande den lugna åldringen.

– Han var väldigt lugn och gosig. Vi kallade honom för soffkatten eftersom han alltid låg i soffan. Antingen soffan eller sitta i ett fönster och titta ut. ✕

Foto: Djurskyddet Bill & Bull

Lasse led av en tandsjukdom och andra munproblem när han hittades.

TEMA VÄRPHÖNS

HÖNA ELLER ÄGGMASKIN?

Frigående, bur eller eko - oavsett system finns det stora brister i djurskyddet för landets värphöns.

Ett burliv fjärran från gårdsidyllen

En efter en väljer de stora matkedjorna att sluta sälja burägg. Lobbyorganisationen Moderna Ägg, som består av buräggsproducenter, gillar inte utvecklingen. **De menar att ett hönsliv i bur är bättre ur djurskyddsynpunkt.** Tidningen Djurskyddet har besökt en av deras medlemmar.

Hygienkraven är stenhårda. Jag får instruktioner om att duscha hemma innan besöket. Inga kläder eller skor som befunnit sig nära fåglar. På med skyddskläder – först blå arbetsoverall, sedan vit engångsoverall, skoskydd i plast, och ett munskydd.

Men munskyddet är för min egen skull – stanken och dammet från nästan 40 000 djur gör luften ganska mustig, för att uttrycka det mildt. Och kacklandet är öronbedövande.

Vi befinner oss på Aniagra utanför Helsingborg, en av landets största äggproducenter. Bara det här stallet, med frigående höns, producerar 37 000 ägg.

Om dagen. Det är så långt ifrån gårdsidyll man kan komma – det här är en äggfabrik. Thomas Karlsson, VD på företaget, berättar att Aniagra startades på 60-talet som ett svar på att landets husmödrar krävde billig mat.

– Den lilla flocken som man hade på bondgården på Astrid Lindgrens tid, visst ser det trevligt ut och är trevligt, men det är ingen som kan leva på det idag, säger han.

Thomas Karlsson tar med oss på en tur genom de evighetslånga gångarna som flankeras av metallställningar där hönsen värper, sover, dricker, äter och uträttar sina

behov – kort sagt lever sina liv. Allt är automatiserat. Äggen värps i "reden" bakom röda plastdukar, för att snabbt och smidigt åka ut ur stallet på löpande band. Maten skickas in via en foderränna, skiten åker ut via ett annat löpande band under varje våning. Det är trångt på golvet – maxgränsen är 9 höns per kvadratmeter, men då räknar man med både golvyta och ytan på metallställningarna.

– De starkaste hönsen vill vara högst upp. En svag höna har det riktigt tufft här medan en höna som är stark och bestämmer gör lite som dom vill, berättar Thomas Karlsson.

Golvet, som först varit proppfullt av höns, töms undan för

undan för varje steg vi tar.

Hönsen är nervösa, och med jämna mellanrum – och varje gång jag tar ett foto med blix – går chockvågor genom jättflocken, som får mängder av höns att ta till luften.

– Blir det panik i en sån här flock så trycker de ihop sig i en ände och kan kväva varandra. Paniken kan utlösas

av åska, strömavbrott, eller helt oförklarligt, eller om man går

in oförsiktigt, berättar Thomas Karlsson.

Det är en effektfull syn. Och det är meningen. Thomas Karlsson, och kollegan Örian Wedekull som följer med, är båda styrelseledamöter i Moderna Ägg, en

lobbyorganisation som vill höja statusen på svenska burägg. Landets konsumenter köper mer och mer frigående och ekologiska ägg, och många handlare tar inte ens in burägg längre. Nyss meddelade livsmedelsjättarna Coop och Willys att de säger nej till burägg. Lidl, PrisXtra och Hemköp har redan slutat sälja burägg.

Moderna Ägg har bjudit in Tidningen Djurskyddet för att förklara sin syn på äggproduktion, och vill först visa hur ett system med frigående ser ut. >>

SJU MILJONER VÄRPHÖNS

- Enligt Svenska Äggs senaste siffror, från 2011, finns det strax under sju miljoner värphöns i Sverige. Ungefär hälften av dem lever i frigående system, ungefär en tredjedel i bursystem, och 11,5 procent i ekologisk produktion – men andelen ekologiska ägg ökar snabbt
- Svenskarna åt 139 000 ton ägg förra året, och nästan alla – 92,6 procent – var svenska ägg.
- Hönsens dödlighet, det vill säga andelen av de insatta hönsen som av olika anledningar dör eller avlivs innan slakt, skiljer sig åt mellan produktionssystemen. Dödligheten ligger på cirka 3 procent för inredd bur, 4–6 procent frigående inomhus samt 4–8 procent för ekologisk produktion.
- Hönskött är inte lika lättsålt som kött från slaktkycklingar. Ungefär hälften av de slaktade hönsen äts av människor, cirka 30 procent används till minkfoder och 20 procent kasseras.

Källa: Svenska Ägg, DN

"Den lilla flocken som man hade på bondgården på Astrid Lindgrens tid, visst ser det trevligt ut och är trevligt, men det är ingen som kan leva på det idag."

Thomas Karlsson,
VD, Aniagra

En stressig och ohälsosam miljö för både djuren och de människor som arbetar där, menar de.

– Jag tror att många konsumenter tror att om det är frigående eller ekologiskt så är det en garant för att djuren mår bra. Det är lätt att tro, det hade jag också trott om jag var konsument, om jag inte jobbade med det, säger Örian Wedekull, som själv har 90 000 burhöns i sitt hönseri på andra sidan Skåne.

Aniagra är snäppet större, med 12 stallar och tillstånd för 232 000 djur. Ungefär två tredjedelar är burhöns, resten är frigående. Thomas Karlsson berättar att de gärna skulle ha bara burhöns, men att efterfrågan är för låg för att det ska vara möjligt.

Vi går ut mot utgången. Jag ska få se burhönsen istället. Thomas Karlsson hittar en död höna som han tar med ut. Djurskötare plockar några döda hönor varje dag.

Ut ur stallet, av med den vita skyddsoverallen. På med nya skoskydd. Men i burhönsstallet räcker det med den blå overallen. Frigående höns är mer utsatta för smitta, som kan sprida sig som en löpeld genom flocken.

Korridorerna i burhönsstallet är lika långa, och tre våningar med hönsburar sträcker sig längs gångarna. Men trots att stallet innehåller 12 000 höns verkar här

nästan ödsligt jämfört med det förra stallet. Takbelysningen har en ljusnivå som för en människa skulle klassas som mysbelysning. Den är noga inställd enligt instruktioner från företaget som avlat fram värphönan, och ljusprogrammet håller hönorna lugna och får dem att värpa maximalt.

– Har du för starkt ljus får du hackning, berättar Thomas Karlsson.

Det gäller både de frigående och burhönsstallen. Den riktiga solen eller naturen ser hönorna inte en skytt av under sina 60 veckor på anläggningen, dit de kommer 16 veckor gamla. Sedan är det dags för slakt och en ny kull hönor kommer in.

Mellan åtta och tio hönor trängs i varje bur, och stämningen verkar vara betydligt lugnare. Eller mer apatisk, beroende på vilken åsikt man har om hönsburar. På ena kortsidan i varje bur finns två små ”våningar”. Den övre våningen är ströfylld och ska bland annat tillfredsställa hönornas naturliga behov av att sprätta. Den undre våningen är värpredet, dolt bakom en röd plastduk.

”Det är trångt i burarna. På en yta som är mindre än en kvadratmeter – buren är cirka 60 gånger 120 centimeter stor – lever tio hönor sina liv.”

– De har en matta som de värper äggen på under den här duken, det är värpredet där. Där går de in, man ser att äggen samlas, och de rullar ut på det här bandet sen, visar Thomas Karlsson.

Resten av buren består av gallergolvet, för att gödslet ska trilla rakt ned på ett löpande band, och sittpinnar som är några centimeter ovanför gallret. En foderränna går utanför buren.

– Foder får de upp till fem gånger per dygn, det följer hur mycket de äter och i förhållande till vad de producerar, så att de inte ska vara för kraftiga och inte för undernärda, berättar Thomas Karlsson.

Det är trångt i burarna. På en yta som är mindre än en kvadratmeter – buren är cirka 60 gånger 120 centimeter stor – lever tio hönor sina liv. Om man delar upp det per höna blir det 600 kvadratcentimeter, mindre än en A4-sida, plus 150 kvadratcentimeter i värprede och ett lika stort kombinerat sprätt- och sandbadsutrymme. Burhöjden är 45 centimeter, men begränsas ytterligare av att sittpinnarna sitter sju centimeter ovanför gallergolvet. Utrymmesbristen gör det helt omöjligt att flyga eller röra sig särskilt långt.

– Fördelarna med att ha hönsen frigående är att de får större rörelsefria, de har möjlighet att kunna flaxa, de har lättare att utföra sina naturliga beteenden eftersom de har större rörelsefrihet. Men det finns många nackdelar som man inte kan se såhär, säger Örian Wedekull.

Han påpekar att hönsen i de frigående flockarna inte har någon hierarki att förhålla sig till – de träffar nya hönor hela tiden i de jättestora flockarna. Beteenden som hackning och kannibalism får mycket större spridning i frigående system.

Men den stora skillnaden gäller djurhälsan, menar han. Parasiter som spolmask, som hönsen får i sig via kontakt med gödsel, förekommer i princip inte hos burhöns

– Frigående system egentligen, alltså rent krasst det är bara en jättestor bur där man har kanske 30 000 djur tillsammans, säger Örian Wedekull (till höger). Thomas Karlsson instämmer i kritiken.

Tio hönor lever i varje bur, på en yta mindre än en kvadratmeter. De värper nästan ett ägg var om dagen. Efter 60 veckor slaktas de, bland annat eftersom det inte är lönsamt att ha kvar hönorna under ruggningsperioden. Trängseln i burarna förhindrar hönorna från att flyga eller röra sig längre än några kliv.

– men hos höns i lösdrift kan parasiter finnas hos så mycket som 40-50 procent av djuren. De frigående hönsen bajsar på stallgolvet, och får i sig gödsel och spolmaskägg när de pickar. Burhöns kommer inte i kontakt med gödseln på samma sätt – den trillar rakt ned genom burgolvet och transporteras bort på ett löpande band. En flock med spolmask måste man medicinera var tredje månad, berättar Thomas Karlsson.

– På något sätt är det fel, att behöva ge dem medicin för att klara det här systemet, när du inte behöver, genom att då hålla dem skilda från gödslet, säger han.

Men kan man verkligen ställa djurens hälsa mot deras naturliga beteende på det här sättet?

– Det är egentligen en filosofisk fråga. Det är vad vi människor tror är bäst för hönan. Många gånger kanske inte hönan vet vad som är bäst, hon kanske inte vet om att pickar hon i sig gödsel så kan hon bli sjuk. Med tanke på djurens hälsa får man ju hjälpa hönan och anpassa systemet därefter, säger Örian Wedekull.

De båda hönsbönderna håller med om att burarna har brister, till exempel att sprättytan/sandbadet inte fungerar riktigt som det är tänkt – undersökningar visar att det ratas av en tredjedel av hönorna – och att det är svårt för hönsen att få tid att ligga kvar i redet före och efter värpning. Men framförallt är det burstorleken som bör ändras, anser Örian Wedekull. Med uppmot 40 höns i varje bur skulle hönan få lite större rörelseutrymme men fortfarande vara åtskilda från gödseln och smitta, menar han.

– Men lagstiftningen säger stopp, max 16 hönor per bur.

Både Thomas Karlsson och Örian Wedekull hävdar – tvärtemot mot vad Djurens Rätt, som förra året gick i polemik med Moderna Ägg, anser – att det inte ligger någon ekonomisk vinning i att propagandera för burhöns. Båda hönsbönderna menar att det istället handlar om att de inte vill ställa om till ett system som de tycker är sämre – och en rädsla för att förlora konkurrenskraft mot billiga importägg ifall Sverige skulle ställa om helt till frigående.

Produktionskostnaden är lägre för

burägg, och det som gör att det idag är en förlustaffär jämfört med frigående beror på efterfrågan – butikerna betalar mer för frigående, och den skillnaden är större än skillnaden i produktionskostnad mellan metoderna.

Många buräggsproducenter har redan ställt om till frigående system. Men Örian Wedekull hoppas att trenden ska svänga, att konsumenterna ska få upp ögonen för burägg och att de butiker som bojkottat dem ska börja ta in dem igen. Han menar att inredda burarna med sittpinne, värprede och ströbad, som ersatte de gamla burarna utan inredning, dras med ett oförtjänt dåligt rykte.

– Jag tycker det är väldigt olyckligt att man kallade det för bur när man ställde om. Okej, det är ju trots allt en bur, visst är det det, men det är så mycket negativ laddning i bur.

Vad skulle du kalla det i stället?

– ”Höns i små grupper” har vi suttit och filosoferat om. Men det är ju lagstiftning, det är inte så lätt att ändra på det. ✕

– Jag skulle önska att alla kommuner kunde värna om den lokala produktionen, istället för att ta det billigaste konceptet, säger Peter Jonsson. Ekologiska ägg är på framfart. Utomhusvistelsen ger ett naturligare liv än i ett bursystem. Men riskerna att drabbas av parasiter eller bli tagen av en hök är betydligt större.

Större risker med friare hönsliv

Ekologiska ägg säljer bättre än någonsin. Sanda Hönseri utanför Stockholm satsar på småskaligt och närproducerat. **Ett "riktigt liv" är påfrestande för hönsen men ändå ett självklart val, menar ägarna.** Här kan hönsen gå in och ut som de vill, året om.

Bruna leråkrar breder ut sig åt alla håll. Jag hade ingen aning om att vischan låg så nära inpå storstan.

Bara en kort bussresa från pendeltågstationen i södra Stockholm ligger Sanda Hönseri, mitt bland några majestätiska träd som säkert är vackra sommartid.

Jag hinner knappt innanför dörren och hälsa på Peter Jonsson, en av ägarna, innan två kunder knackar på. De är inköpare från Menigo, en restauranggrossist, och är där för att köpa primörägg – lite mindre ägg som nya värphöns lägger i början av sin ägglägningskarriär. De är bättre lämpade

för förrätter, då ett vanligt ägg är lite väl stort, berättar Peter Jonsson.

Tillsammans med sin fru Anna-Lena Karlsson och tre anställda – Bella, Jecca och Nette – driver han gården, som med sina 3000 höns och stadsnära läge har en stark ekologisk och närproducerad profil. Alla delar i kedjan, från foderproduktion till äggpaketering, sker i närområdet. Och det är här i södra Stockholm som kunderna finns – inga leveransbilar går norr om NK, det stora lyxvaruhuset i innerstaden.

– Det är lite ovanligt att man både

producerar, packar, levererar och säljer alla äggen själva, där är vi lite unika, vi är några stycken i landet som gör det. Vi har ju valt vårt koncept, så att de inte ska sitta och köra till norra sidan av stan eller västra sidan av stan, säger Peter Jonsson.

Förutom restauranger och lokala matbutiker säljer de närproducerade ekoägg till Haninge och Tyresö, två kommuner i de sydöstra delarna av länet.

– Jag skulle önska att alla kommuner kunde värna om den lokala produktionen, istället för att ta det billigaste konceptet,

"Det är skönt att ha dom ute för de får ju utlopp för sitt naturliga beteende. Man kan ju inte imitera en utevistelse inomhus."

Peter Jonsson,
Sanda Hönseri

där det kan vara producerat i utlandet på ett sätt som inte är tillåtet i Sverige. Vi lyckades få loss äggen som en egen kategori, för jag kan inte leverera potatis, grönsaker, you name it, som ett skolkök använder, utan det är bara äggen, säger Peter Jonsson.

I byggnaderna, som nu delas med ett gårdsmejeri, fanns förr i tiden burhöns med gamla, oinredda burar. Peter Jonsson och Anna-Lena Karlsson jobbade för de förra ägarna ett tag. När de ville sälja tog paret chansen att starta om verksamheten med ett annat fokus. Beslutet var lätt, menar Anna-Lena Karlsson.

– När dom la ner så sa vi att ska vi starta så ska vi ha hönsen ute. Precis då så startade man ekologisk produktion i Sverige så det var det vi ville ha. Vi ville ju ge hönorna ett bättre liv än bur. Där går gränsen, bur är inte trevligt, det tycker inte jag.

Peter Jonsson ger inte mycket för de inredda burarna heller.

– Bur som bur tycker jag personligen, oavsett om de är utformade med sittpinne.

Innemiljön för de 3000 hönorna påminner om de frigående hos Aniagra – men med några viktiga skillnader. Här är inte lika trångt – "bara" 6 hönor per kvadrat-

meter. Och framförallt – flera luckor på markplan som öppnar upp till en utomhusinnehågnad. Här kan hönorna gå ut och in som de vill under större delen av året. Bara då det är riktigt kallt stängs luckorna till.

– Det är skönt att ha dom ute för de får ju utlopp för sitt naturliga beteende. Man kan ju inte imitera en utevistelse inomhus, säger Peter Jonsson.

Så fort gräset har hunnit växa till sig på våren öppnar de upp hela hagen.

– Det bästa är sommaren, när man får gå ut i hagen och se hur dom faktiskt lever ett hönsliv. När man ser hur de liksom är helt uppslukade av att gräva i marken eller kommer springande med en mask i munnen. De får något annat att pyssla med. Det blir väldigt lite sysselsättning i ett burhönseri eller frigående där de inte får gå ut, säger Anna-Lena Karlsson.

Trots ekologisk produktion är det samma sorts höns, samma avelsmaterial, som i vanlig produktion. Rasen är högproducerande, och det ser man på att många hönor har bara rumpor och kala fläckar i fjäder-skuden. All energi går åt till att producera

nästan ett ägg om dagen. Hönsen slaktas innan de hinner "rugga" – det vill säga göra ett uppehåll i värpningen för att bygga upp en ny fjäderdräkt.

Det är lönsammare att skaffa nya höns än att låta dem göra uppehåll i värpningen, och till påsk är det dags för slakt för de flesta av hönsen på Sanda Hönseri, även om Peter och Anna-Lena försöker sälja så många som möjligt till folk som vill ha några höns till sin gård. Peter Jonsson hoppas att avelsföretagen någon gång utvecklar en höna som är lönsam flera säsonger i rad.

– Jag kunde ju önska att man kunde hitta en fågel som kunde hålla längre, kanske tre år, eller att konsumenterna var villiga att betala mer för äggen så att vi har råd att låta hönorna rugga. Plötsligt hör jag ett högt "kuckelikuu!!!" och får syn på en struttande viktigpetter med hög svansförling. De 15 tupparna hjälper till med rangordningen och skapar undergrupper, menar Anna-Lena Karlsson.

– Man behöver få undergrupper i flocken. Vi har 15-20 tuppur och det tycker vi är ganska bra för att få en

Foto: Micke Hanås

Förvånansvärt få ägg går sönder på sin väg från hönans rumpa till färdigt äggpaket. Ett löpande band tar dem ut ur stallet till Sanda Hönsers lilla packeri.

bra rangordning. Men skulle vi hitta någon höna som inte får äta, svaga hönor eller hönor som inte mår hundra, då tar vi dem därifrån och så brukar vi ge bort dem, så då blir de hushållshöns.

Tupparna är viktiga när hönsen är ute, berättar Peter Jonsson.

– De håller ordning på tjejerna. De blir lugnare och det är ett bra skydd när man är ute med dem. De håller utkik efter hök och sånt där, hönorna de söker mer foder. Tuppen har mer tid att kolla och varna.

Just risken för hökattacker är en av nackdelarna med det fria livet. Höken brukar ta en del hönor, speciellt på hösten. Då brukar de stänga till den bortre delen av hagen. Trots det, och tupparnas hjälp, kan det hända att höken tar upp till 30 hönor per säsong. Men alternativet är att ha dem inomhus, säger Anna-Lena Karlsson.

Ekologiska höns utsätts för större smittorisk när de går utomhus, och de löper större risk för parasiter som spolmask än burhöns eftersom de har kontakt med gödseln på golvet. Anna-Lena Karlsson säger att det är svårt att undvika parasiten då hönsen går fritt, och att de har valt att inte medicinera

för att undvika att det utvecklas resistent parasiter. Om ekobönder medicinerar mot parasiter får inte äggen säljas som ekologiska under en karenstid, då hönorna har medicin i kroppen. Men spolmask i äggen är ytterst ovanligt och gallras bort när de genomlysas innan paketering, berättar Anna-Lena Karlsson.

Det speciella ekologiska fodret, som inte innehåller syntetiska aminosyror, har fått kritik för att bidra till beteendestörningar på grund av näringsbrist. Men det är inget som Anna-Lena Karlsson håller med om, utan påpekar att hönsen och fodret utvecklats på senare år. Hönsen behöver dock äta lite mer av det ekologiska fodret än vanligt foder för att få i sig allt de behöver.

Anna-Lena Karlsson medger att det är lite större risk att vara eko-höna, även om hon inte håller med om att man kan kalla det för sämre hälsa. Hon menar att det är mer värt att hönsen kan utföra sina naturliga beteenden.

– Det är inte så att de självklart har ett sämre hälsoläge, det skulle jag inte påstå. Dödligheten kan vara något högre i ekologisk produktion, men det är väl så att

man lever ett mera... ett riktigt liv, och det är klart att det påfrestar hönsen. Det är ju som vi, vi kan ju sitta hemma och häcka hela livet och inte uppleva nånting, och det är ju ett säkert och tryggt liv, men hur kul är det? ✕

TUPPKYCKLINGAR GASAS IHJÄL

Alla värphöns börjar sina liv som kycklingar på något av landets kläckerier. Inom det första dygnet undersöks och könssorteras de på ett löpande band, och alla hankycklingar slängs direkt i en tratt som leder till en gaskammare med koldioxid. Tidigare maldes de ner levande.

Ungefär sju miljoner tuppsycklingar dödas på detta sätt varje år, och här görs ingen skillnad mellan burhöns, frigående eller ekologiska höns – tuppsycklingarna dödas oavsett vilket system det gäller. Det är inte tillräckligt lönsamt att föda upp dem för köttproduktion.

En tysk delstat förbjöd nyligen dödandet av tuppsycklingar på detta sätt. I Sverige finns inga planer på ett liknande förbud.

Djurskyddet: En värderingsfråga

Lagom till påsk skickade Djurskyddet ut informationsmaterial till medlemsföreningarna om hur ägg produceras. Materialet tog upp **fördelar och nackdelar med de tre vanligaste produktionssystemen.**

Men Djurskyddet rekommenderar inte någon produktionsform över en annan, säger Johan Beck-Friis, veterinär och styrelseledamot i Djurskyddet med ansvar för lantbruksdjur.

– Jag känner inte att jag vill säga att det ena är bättre än det andra. Huvudsaken är att man känner till fakta, och sen får man göra en värdering. Är det bäst att de är friska, eller är det bäst att de har ytor att röra sig på, eller är det bäst att de har möjlighet att komma ut?

Han menar att det i dagsläget finns det inte något system som kan erbjuda både fri rörlighet och hälsa till hönsen – förutom gamla tiders lilla hönsflock som pickar på gårdsplanen.

– Det är ju det optimala utifrån hönsens synvinkel, att få gå som på Astrid

Lindgrens tid. Men då blir det inga ägg i affärshyllorna, det är knappt att de äggen räcker till gårdens invånare. Det är den här volymen av ägg som vi kräver i dagens samhälle som är problemet – att det måste vara industriell produktion på det ena eller det andra sättet. ✕

Ägg-guiden finns att ladda ner eller beställa på www.djurskyddet.se.

Välj rätt ägg

Ibland kan äggpaket ha förvirrande namn – sprättägg, gårdsägg och så vidare – där det är svårt att veta hur äggen har producerats. Lättast är att kolla på streckkoden som alltid är tryckt på själva ägget. Den första siffran visar hur ägget har producerats:

- 0 = Ekologiska ägg
- 1 = Frigående utomhus
- 2 = Frigående inomhus
- 3 = Burägg

Resten av streckkoden visar ursprungsland, vem äggproducenten är och vilket stall hönan suttit i. ✕

Bild: Svenska Ägg

Foto: Martin Löf

Lena Sparring, kvalitetschef på ICA.

ICA: Dålig koll på äggråvarans ursprung

Sprättägg, lantägg, Gott liv-ägg... äggmarknaden kan vara en djungel bland varumärken. Men om de hela, färska äggens ursprung kan vara förvirrande, är det nästan omöjligt för konsumenten att veta hur de ägg som finns som ingrediens i andra produkter – så kallad äggråvara – är producerade.

Flera av de stora matkedjorna säljer produkter under egna varumärken – till exempel ICA Basic, Axfoods Garant eller Coops Änglamark. Matjättarna tillverkar inte dessa produkter själva, utan köper upp dem från leverantörer. Förutom ursprungslandet är det svårt för konsumenten att veta hur hönorna som värpt äggen som används som råvara har haft det.

När det gäller färska ägg köper ICA bara in svenska ägg, av djurskydds- och salmonellaskäl, berättar Lena Sparring, kvalitetschef på ICA. Men när det gäller utländsk äggråvara som används i produkter som säljs under egna varumärken kan matjätten inte lämna uppgifter om hur äggen producerats.

Kan det förekomma till exempel näbbtrimmade hönor i de anläggningar som producerar den råvara som ni använder?

– Vi jobbar med att kartlägga vart ursprunget kommer ifrån. Vi har ännu inte kommit ner till att granskar de enskilda producenterna på råvarorna.

Då kan man säga att ni inte vet hur djurskyddet ser ut hos de äggproducenter som levererar den här råvaran?

– Vi förutsätter att det följer EU-lagstiftning, men vi har inte gått ner och krävt till exempel motsvarande svensk djurskyddslagstiftning på äggråvara, som vi gör på färska ägg. ✕

Unika individer med olika behov

De olika systemen har fördelar och nackdelar. **Och ett system passar inte heller alla hönor.** Vissa vill vara utomhus, andra föredrar inomhus. Men i slutändan handlar det om konsumentens värderingar, menar forskaren Linda Keeling.

För snart trettio år sedan fick författarinnan Astrid Lindgren en födelsedagspresent. Det var ett löfte om en ny djurskyddslag och kom ifrån dåvarande statsministern, Ingvar Carlsson. Året efter, 1988, trädde så den nya lagen i kraft. Den nya lagen innebar många stora förbättringar för djuren, inte minst för hönorna.

I den ursprungliga lagtexten förbjöds burhållning – alla landets värphönor skulle få gå fritt, och äggproducenterna fick tio år på sig att ställa om. De frigående systemen hade inte testats i någon större skala förutom i Schweiz. Därför avsattes pengar för att pröva ut alternativ till burarna. Dödligheten och hälsoproblemen visade sig vara hög i de frigående systemen, och luftkvaliteten sämre än i bursystem.

Politikerna drog tillbaka burförbudet, och kompromissen blev de modifierade burar som nu används. Dessa har bland annat värprede, sittpinne och en kombinerad sprättyta och sandbad, som sades tillgodose hönornas naturliga behov. Stor rörelseytan ansågs inte vara ett kritiskt behov.

I efterhand hittades brister i de system som testades, menar Djurens Rätt i en rapport om värphönsens villkor – bland annat användes höns som vuxit upp i burhönssystem och som fick en stor omställning, vilket kan ha lett till ökad kannibalism och hackning.

Från och med 2012 är de gamla burarna totalförbjudna. Idag lever ungefär en tredjedel av landets drygt sju miljoner värphöns i de nya modifierade och inredda

burarna. Enligt Djurens Rätt, som gjort en sammanställning över värphönans möjligheter att få utlopp för naturliga beteenden, är det bara ett enda som tillgodoses tillräckligt bra i en inredd bur – att leva i en naturlig flockstorlek. Att sprätta och söka efter föda, att sitta högt och sova, rörelsebehov, att flyga, att dra sig undan aggressiva individer, att värpa avskilt, med flera, går inte att utföra i en bur – men däremot i ett frigående system, menar Djurens Rätt. Allra bäst är om hönsen får gå ut, menar organisationen. Förespråkare för burhönssystemet har å andra sidan lyft fram djurens fysiska hälsa – burhöns har bland annat lägre dödlighet än frigående och är mindre utsatta för olika smittor och parasiter – och luftkvaliteten. De frigående flockarna rör upp stora mängder damm, och ammoniakhalten är mycket högre än i burar.

Värphönsens välfärd har studerats av forskare. Enligt Linda Keeling, professor i djurskydd med specialområdet etologi vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet, är det en fråga om fördelar och nackdelar i de olika systemen. Framförallt när det gäller möjlighet att utföra naturliga beteenden och frihet från smittor och parasiter.

– Om man har en liten modifierad bur – även om du har en sittpinne och ett värprede – är det svårt för hönorna att i ett så begränsat utrymme visa vissa beteenden. De kan inte springa, de kan inte flyga. Det är en rent fysisk begränsning. De beteendena blir alltmer möjliga när man går över till stora burar och är lättast att göra i de frigående systemen. Så man har en slags

glidande skala, ju större det är, desto mer kan de visa olika beteenden. Man har en skala åt andra hållet när det gäller möjligheten att separera djuren från sin avföring, för att få miljön ren och hygienisk, säger hon.

I väntan på ett perfekt system handlar det om personliga värderingar, menar Linda Keeling.

– Även om vi alla erkänner att både

KRAV PÅ NYA SYSTEMEN

Förbudet mot de gamla, oinredda burarna trädde i kraft 1997. Så kallade funktionskrav infördes som angav vad hönorna behövde för att utföra sina naturliga beteenden. Sittpinne, sandbad/ströyta och värprede ansågs tillgodose hönornas behov. Djurens Rätt med flera ställde kravet att hönor måste ha mer utrymme än vad burarna erbjuder för att kunna utföra vissa naturliga beteenden, men det kravet fick inte gehör.

Inför omställningen ställde Jordbruksutskottet fyra krav på de nya systemen. Dessa krav gällde både frigående system och inredda burar.

- Djurhälsan fick inte försämrats
- Medicineringen av hönsen fick inte öka
- Arbetsmiljön och hönsens livsmiljö i stallarna fick inte försämrats
- Näbbtrimning fick inte förekomma

Källa: Djurens Rätt, Moderna Ägg

Foto: Privat / Linda Keeling

Linda Keeling, professor i djurskydd på SLU, har forskat på olika gruppstorlekar för höns. En lågrankad höna har andra behov än en högrankad, påpekar hon.

hälsa och beteende är viktiga, så tycker vissa personer att hälsa är viktigare och andra tycker att beteenden är viktigare, andra tycker att gå utomhus är viktigare.

Men vad tycker hönsen själva? Det varierar – hönsen är individer, och kan precis som människor gilla olika saker, menar Linda Keeling. Det gäller många olika områden, till exempel utevistelse för ekologiska värphöns.

– Vissa individer går ute och tillbringar en mycket stor del av sin tid ute. Vissa höns, trots att dom har möjligheten att gå ut, går aldrig ut. Och sen finns alla varianter där emellan.

Hon får medhåll av Ragnar Tauson, husdjursagronom och professor i fjäderfäproduktion vid SLU, som forskat om inhysningssystem för värphöns.

– Många tror att 10 000 höns i en flock är likadana, men dom har olika behov, säger han.

Ragnar Tauson var involverad i utvecklingen av de inredda burarna, och menar att burhönsen får utlopp för sina viktigaste naturliga beteenden.

– De två viktigaste, definitivt, och lik-

nade de som är i ett lösgående system, och det är att lägga ägg i redet. De får stressymptom om de inte kan lägga sitt ägg i ett rede. Klart mer än 90 procent av alla ägg läggs också i redet i inredda burar. Sittpinne är också jätteviktigt. Det är ett gammalt och socialt beteende djuren har, att sitta ihop på en pinne, de kryper ju nära varandra.

När det gäller

beteendet att bada i sandbadet har det visat sig att en tredjedel av hönorna inte använder det utrymmet i burarna, och istället utför sandbadningsbeteende "på tomgång" på burgolvet. Men enligt Ragnar Tauson handlar detta i hög grad också om att olika hönor har olika behov, än att sprättytan/sandbadet skulle vara felaktigt utformat. Vissa hönor

går aldrig in i sandbadet utan att visa något tomgångsbeteende på golvet.

Linda Keeling har bland annat forskat på olika gruppstorlekar för höns.

Även här skiljer sig hönorna åt. Den optimala gruppstorleken är förmodligen inte densamma för en högrankad och en lågrankad höna, säger Linda Keeling. Det handlar bland annat om hur de passar in i sociala grupper och hur de konkurrerar om mat och om sittpin-

nar. Idag finns det en maxgräns på 16 höns per bur i Sverige. Det finns forskning på

större burar med fler hönor i.

– Då har du potentialen att ha fördelarna från båda systemen. Det är lättare att kontrollera, och de har mer

"Vissa individer går ute och tillbringar en mycket stor del av sin tid ute. Vissa höns, trots att dom har möjligheten att gå ut, går aldrig ut. Och sen finns alla varianter där emellan."

Linda Keeling, professor i djurskydd, SLU

"Jag tror att potentialen för förbättring och utveckling, den ligger fortfarande hos inredda burar."

Ragnar Tauson, husdjursagronom och professor i fjäderfäproduktion, SLU

beteendefrihet. Men du har också potentiellt nackdelarna från båda systemen. Så det är inte självklart att de är bättre, man måste undersöka det, säger Linda Keeling.

Hönornas statusstege gör det svårt att avgöra en optimal burstorlek, menar hon. Dynamiken blir olika beroende på hur många höns som utgör flocken. I mellan-stora burar, med kanske 40 höns i varje, kan kaxiga hönor dominera fler ranglåga, och det blir fler hierarkiproblem än i små burar. En ranglåg höna i ett frigående system kan däremot fly iväg i den anonyma

massan. Därför är det inte så enkelt som att göra burarna större och ge burhönsen mer rörelsefrihet.

Oavsett hur harmonisk hackordning hönsen skapar finns det en individ som kan både hjälpa eller stjälpa. Och det är hönsbonden själv. Större frihet för hönsen ställer större krav på lantbrukaren, menar Linda Keeling. Det gäller speciellt när hönsen går utomhus – då är friheterna som störst, men också riskerna. Och när något går snett i ett frigående system, finns risken att många fler hönor drabbas än i ett bursystem.

– I ett bursystem finns det kanske mindre möjligheter till förbättring, men risken att det går illa och att det blir jättedåligt är mindre också. Alla hönor vill vara i ett system som ger mest frihet och fungerar väl – men ingen höna vill vara i ett system som har alla friheter men där det blir problem av någon anledning, då vill de hellre vara i en bur.

Linda Keeling anser ändå att system med frigående hönor – både de som får gå ut och de som inte får – har mest potential att utvecklas i framtiden. Lösningarna finns, men de kräver mycket arbete och kan vara svåra att implementera.

– Man kan göra hur mycket man vill med att modifiera ett bursystem, men ganska snart når det sitt tak. Det kan inte

vara bättre än till en viss gräns. Men om du jobbar för att förbättra ett frigående system för att minska eventuella problem

som kan uppstå, då har du långsiktigt en bättre potential i de systemen. Man behöver jobba på många fronter, med hygien så att man inte får in smittorisen och den störning som utgör de här hälsoproblemen, parasiter eller vad det är.

Ragnar Tauson påpekar att bursystemet fortfarande är nytt och att det fortfarande utvecklas.

– Det gäller framförallt redesutformning, ströbadsutformning, gruppstorlekar och sittpinnar och så vidare. Jag tror att potentialen för förbättring och utveckling, den ligger fortfarande hos inredda burar.

Men till syvende och sist är det inte hönsens hälsa som avgör, förutspår Linda Keeling. Utan konsumenternas val. De ägg som används som ingredienser i färdiga varor kommer vara de billigaste som går att producera, menar hon. Men när det gäller hela ägg är det svårt att komma runt samhällets syn på burar, även om dessa skulle vara större än dagens bur för 16 hönor.

– Jag tror inte att man kommer runt att i publikens ögon så är en bur alltid en bur. I slutändan, vilket system har mest framtidsutsikter? Det är den som man kan sälja ägg från.✕

Foto: Sven Secher

Ragnar Tauson, husdjursagronom och professor i fjäderfäproduktion på SLU, var involverad i utformningen av de inredda burarna.

HJÄLP OSS RÄDDA DJUR FRÅN DJURFÖRSÖK

Varje dag utnyttjas 2.700 djur i svenska laboratorier.
Ibland används ett och samma djur i månader och år.

Forska Utan Djurförsöks vision är en värld där forskning bedrivs framgångsrikt utan att djur utnyttjas. Vi har kommit en bra bit på väg, många djurförsök är redan ersatta. Med mer pengar kan vi se till att det utvecklas fler moderna djurfria metoder. Tillsammans med dig kan vi ersätta djurförsök i snabbare takt.

Skänk gärna en gåva på plusgiro 90 70 90-5.
Eller SMS:a **DJURVÄN** till 72980 så skänker du 50 kr
och är med och ersätter djurförsök. TACK! ♥

 **FORSKA UTAN
DJURFÖRSÖK**

90 SVENSK
INSAMLINGS
KORTID KONTROLL

Hör gärna av dig!

08-749 03 40 • info@forskautandjurforsok.se • www.forskautandjurforsok.se

Klinisk näringsstöd för god leverfunktion

Hepacyl

Hepacyl är ett kliniskt näringsmässigt stöd vid återhämtning av leverfunktionen hos hund och katt.
Hepacyl innehåller en rad olika näringsämnen som är viktiga för att bidra till att målinriktat upprätthålla flera olika, viktiga funktioner i levermetabolismen, särskilt vid ökad belastning och återställande/återhämtning.

För stressade hundar och katter

iHarmoni

Reglerar kroppens reaktion på ett naturligt sätt!
iHarmoni har lugnande inverkan på din hund/katt.
iHarmoni påverkar kroppens stressrespons via ett antal olika mekanismer. Använd **iHarmoni** vid oro, stressade situationer, biläkning, oväder, nyår och hyperaktivitet.
iHarmoni är ett kosttillskott, har inga biverkningar och är inte beroendeframkallande.

Läs mer på vår hemsida. Där hittar du veterinärer och återförsäljare.

www.healthypet.se

Healthy Pet Scandinavia

HUND PÅ SEMESTERN? TÄNK PÅ DETTA INNAN

**8
TIPS!**

Hälsa på släkten i USA? Ta bilen till Italien? Eller ta med vovven till solen på Kanarieöarna? En resa innebär alltid påfrestningar och risker för hunden, och kanske är det bättre att låta den stanna hemma. Tänk på hundens välbefinnande före ditt eget!

Text Micke Hanås

1

KAN HUNDEN STANNA HEMMA?

Semesterresan är skön och avkopplande för människan – men att byta miljö kan vara stressande för hunden, och innebära risker i form av sjukdomar. Tänk därför efter innan du åker – kan hunden stanna hemma istället? Kanske kan vänner eller släktingar passa den, eller så kan hunden bo på ett hundpensionat hemma medan du reser. Tänk på att låta hunden prova pensionatet först så att den trivs där.

2

KOLLA UPP REGLER OCH VILKA PAPPER SOM KRÄVS

Om du bestämmer dig för att ta med hunden på resan är det viktigt att ta reda på vilka regler som gäller för just er destination. Inte nog med att du behöver ha koll på vad som behövs för att ta med hunden till semesterlandet – du måste veta vad som behövs för att få ta in den i Sverige igen! Lättast är att vända sig till respektive lands ambassad och fråga vad som gäller för till exempel vaccineringar och ID-märkning. När det gäller återresan hittar du informationen på Jordbruksverkets hemsida. Reglerna skiljer sig åt beroende på vilket land du åker hem från.

3

BÖRJA I TID MED VACCINATIONERNA!

Rådgör med din veterinär vilka vaccinationer som behövs inför resan. De flesta länder kräver vaccination mot rabies. Hela vaccinationsprocessen kan ta flera månader, så börja i tid. Skyddet mot rabies gäller dessutom inte hela livet, utan antingen ett eller tre år beroende på vilken typ av vaccin som används.

5

ANVÄND SÄKERHETSBLÄTTE – OCH SE UPP FÖR ÅKSJUKA

Tänk på att hunden ska ha samma säkerhet som människor i en bil – det betyder att de antingen ska ha ett säkerhetsbälte som är anpassat till hundar, eller sitta i en transportbur. Det är viktigt att stanna ofta och rasta hunden. Var uppmärksam på tecken på åksjuka – om hunden flåsar med tungan utanför munnen och har uppdagna mungipor kan det vara tecken på att de mår illa, även om de inte kräks. Om din hund lätt blir åksjuk kan du ge den förebyggande medicin mot åksjuka. Hundar som blir åksjuka och mår illa kan förknippa bilar med obehag. Men det går att träna dem att vara mer positivt inställda till bilåkning. Man kan till exempel låta hunden sitta i transportburen medan bilen står still och sedan ge den belöning för det.

6

VÄNJ HUNDEN VID TRANSPORTBUR INFÖR FLYGET

Olika flygbolag har olika regler för resor med djur. Storleken på hunden spelar roll – det är bara väldigt små hundar som får åka med i kabinen, stora måste åka i en uppvärmd specialavdelning i lastutrymmet. Återigen är reglerna olika beroende på vilket du ska åka på semester till. När det gäller Storbritannien och Irland måste man anlita ett fraktbolag för att skicka sällskapsdjuret. Om du ska åka till Thailand får du inte ta med hunden om det är en pitbull terrier eller en american staffordshire terrier – men eftersom Thailand tillhör de länder i världen som har mest hundrabies bör man överhuvudtaget inte ta med hunden dit. Om din hund måste åka i lastutrymmet är det en bra idé att vänja den vid transportburen innan. Om din hund är lättstressad kan det vara bra att ge den lugnande medel – ta isåfall kontakt med en veterinär inför resan.

8

BEHÅLL RUTINERNA

Resan gick bra och ni är framme på semesterorten! Vad ska man tänka på nu? Precis som människor är hundar olika som individer. Men de flesta hundar gillar trygga, fasta rutiner. Därför är det en bra idé att fortsätta de vanor som du och hunden har hemma – en morgonpromenad klockan åtta till exempel. Men om det är jättevarmt på semesterorten kan det göra att rutinerna måste ändras – hellre att man senarelägger lunchpromenaden än att ta den under värsta lunchhettan. Det är viktigt att se till att hunden har tillgång till skugga under dagen, så att den inte blir för varm. Ta gärna med mat hemifrån, så slipper hunden att äta ett okänt foder.

4

HUNDEN BEHÖVER PASS OCH ID-MÄRKNING

Det räcker inte med att husse eller matte kan bevisa sin identitet – din fyrbenta vän behöver också ett resedokument. Det kallas för hundpass och är nödvändigt för resor inom Europeiska Unionen. Passet utfärdas av din veterinär, och det är viktigt att det innehåller aktuell information. Hunden behöver dessutom vara ID-märkt med ett mikrochip. Äldre tatueringar kan också gå bra – kolla på Jordbruksverkets hemsida för mer information

Foto: iStockphoto

7

SKYDDA HUNDEN FRÅN SJUKDOMAR

Det räcker inte med att vara säker på att hunden är frisk vid in- och utresa – du behöver skydda den från smitta när du är på semesterorten också. Därför är det viktigt att din hund inte kommer i kontakt med andra hundar. I många varmare länder finns dessutom åtskilliga myggarter och insekter som sprider allvarliga hundsjukdomar. Under kvällar och nätter, då myggorna är som mest aktiva, bör hunden därför skyddas mot myggbangrepp med hjälp av myggnät eller genom inomhusvistelse. I södra Europa, framför allt Spanien, är det på våren också vanligt med de stora och färgglada pinjarverna. Om en hund tuggar eller slickar på dessa frisätts ett kraftigt gift som gör att hunden kan förlora sin tunga och då måste avlivas. Det gäller alltså att ta reda på vilka lokala faror som finns på resmålet om man tar med hunden – allt är inte som i Sverige.

Foto: Privat / Lina Söderqvist

Lina Söderqvist tränade lejonet Romeo inför filmen Year One. Här är Romeo cirka 2,5 år – vikten för vuxna lejonhannar varierar mellan 181–227 kg.

HON SKYDDAR HOLLYWOODS DJURSKÅDISAR

"När jag blir stor ska jag bo i skogen och rädda djuren". Så sa Lina Söderqvist till sin pappa när hon var fem år. Idag jobbar hon med att se till så att inga djur skadas under filminspelningar.

"Jag måste alltid hålla mig uppdaterad om vad som gäller. Fåglar är till exempel särskilt känsliga för rök. Allt sådant måste vi som jobbar med djur i film veta."

Lina Söderqvist

Det här är vår bibel, säger Lina Söderqvist och håller upp boken med regler för hur djur ska tas om hand under inspelning. Den är liten, tjock och fylld med hennes egna anteckningar och markeringar. Hon är Europarepresentant för organisationen American Humane Association, AHA, som övervakar inspelningar i USA och Europa där djur är med och används.

– Jag måste alltid hålla mig uppdaterad om vad som gäller. Fåglar är till exempel särskilt känsliga för rök. Allt sådant måste vi som jobbar med djur i film veta.

"Riktlinjer för hantering av djur i rörlig bild" innehåller regler för hur de flesta djur ska hanteras under inspelning. Arbetet som representant för organisationen går ut på att se till att alla regler följs under inspelningen, berättar Lina som senast var med på inspelningen av filmen *The Monuments Men*.

Redan i planeringsfasen av en film kontaktas organisationen. Då går de igenom manus, vad djuren ska göra, vilken träning som kommer att krävas och vilken typ av skydd som kommer att behövas.

– Vi kontrollerar att djurtränaren som kommer till inspelningen har samarbete med en veterinär.

Representanten från AHA kontrollerar också att djuret har rätt typ av transport och att alla papper finns på plats.

– Vi tittar om tränarna förberett djuret

inför inspelningen. Särskilt krävande träningar är vi också med på, berättar Lina.

När filmen väl är klar

går det att se på organisationens

hemsida hur de olika scenerna med djuren gick till och vilken gradering av djurskydd filmen uppnått. Har en film blivit godkänd får den tillåtelse att använda symbolen "No animals were harmed" i filmens eftertext. För det krävs att man under inspelningar kan bevisa att inga djur skadats. Därför kontrolleras och registreras även uppstoppade djur och modelldjur som används under inspelning. Dels för att djurdelar som till exempel päls ibland används i tillverkningen av modellerna, men även för att modelldjur kan vara så lika riktiga djur att det är svårt för den som ser filmen att avgöra skillnaden. Därför är det viktigt att AHA kan intyga att en modell har använts, och inte ett riktigt djur.

– Om en djurmodell använts kontrollerar vi var den är köpt och hur den är tillverkad, säger Lina.

Lina har en tes som går ut på att för att lära sig om djuren måste man också kunna ta sig fram i deras miljöer. Därför har hon lärt sig klättra, ta sig fram i vatten och bygga flottor och rest till länder som Indien, Australien och Kanada. Allt för att suga åt sig kunskap och vara nära olika sorters djur. Efter ett antal år av resor hamnade Lina 2006 i Los Angeles där hon fick jobb som

bland annat hund- och hästränare. Efter ett tag blev hon kontaktad av AHA som hört talas om henne.

– Djurtränarbranschen är liten i Hollywood och de flesta tränare känner till varandra.

Till slut beslutade hon sig för att helt ägna sig åt djurskyddet och djur i film.

Under ett par år pendlade Lina mellan Sverige och USA för att

AMERICAN HUMANE ASSOCIATION

- Under många år fanns inga skydd eller regler för hur djur skulle skötas under produktioner i Hollywood och flera fick sätta livet till. Särskilt utsatta inom filmindustrin var hästarna som användes i våldsamma krigsscener. Vid inspelningen av filmen "The Charge of the Light Brigade" från 1936 ska 25 djur dött i en enda scen. I filmen "Jesse James" (1939) bröt en häst ryggen och dog när den tvingats ut för ett stup. Händelsen blev uppmärksammas och som en reaktion på detta fick American Humane Association befogenhet att övervaka filminspelningar där djur förekommer.
- AHA:s tillsyn sträcker sig idag även till inspelning av tv, reklam och musikvideo och annan typ av filmad medieform.
- Organisationen tar inte betalt av filmbolagen om inspelningen sker i USA. Löner för representanterna finansieras till stor del av donationer och The Screen Actors Guild.

Skyddet för djur som används i svenska filmer är inte tillräckligt, menar Lina Söderqvist. Efter tre år i Los Angeles flyttade hon hem till Sverige igen.

jobba i Hollywood tills hon bosatte sig där. Efter tre år flyttade hon i samband med ett dödsfall i familjen tillbaka till Sverige.

Idag bor hon tillsammans med sin man och en nyfödd bebis i ett gammalt trähus beläget vid vatten, skog och berg i Nacka. Men hon längtar tillbaka till Värmland som hon flyttade från för ett år sedan.

– Värmland är perfekt för ett liv nära naturen, säger hon. Jag kommer nog inte flytta tillbaka till Hollywood. Jag älskade mitt jobb med djuren i USA men när jag bodde där saknade jag Sveriges vildmark, skogar och årstider.

På väggarna hemma hos Lina hänger

det bilder på henne tillsammans med alla möjliga djur tagna i olika världsdelar. Hon pekar på en bild och berättar att hon skötte och tränade lejonet Romeo innan filminspelningen av filmen Year One med Jack Black och Michael Cera. Under ett år var hon tillsammans med Romeo från morgon till kväll.

– Det är klart vi fick en särskild relation till varandra.

Hon berättar att träningen av honom bland annat gick ut på att lära Romeo att kunna befinna sig på en inspelning utan att bli stressad eller på något sätt må dåligt av det. Han skulle också lära sig kunna titta på getter och hästar som skulle skutta förbi

i en scen utan att vilja lämna Linas sida, vilket var en var en utmaning eftersom Romeo var ett lejon.

– Man måste vara medveten om att ett lejon aldrig är tamt. Det är ett djur som är tränat, säger Lina.

Det finns de som menar att djur inte ska användas i underhållningssyfte. Lina säger sig förstå kritiker som inte tycker att djur ska vara med i film, men hon tror det kan fylla en funktion att förbättra relationen mellan människan och djuren.

– Vi människor har idag skapat ett samhälle som ser ut som det gör och då tycker jag det är bättre att som i vår organisation göra det bästa för att djuren har det bra, säger hon.

Kritik har riktats mot American Humane Association, bland annat från tidningen The Hollywood Reporter som i december 2013 publicerade ett reportage där det hävdades att stämpeln ”No animals were harmed” inte utgör någon garanti för att djur inte ska ha skadats under inspelning.

– Kritik är bra för det är ett sätt för oss

FILMER SOM VARIT ÖVERVAKANDE AV AHA KAN FÅ FÖLJANDE MÄRKNING:

- No animals were harmed – Inga djur skadades under inspelning av denna film
- Outstanding – Utomordentligt
- Special circumstances – Särskilda omständigheter
- Unacceptable – Oacceptabelt
- Om AHA inte övervakat kan filmen få markeringen Unmonitored – Öövervakad

Foto: Privat / Lina Söderqvist

Innan hon började hos American Humane Association jobbade Lina Söderqvist som djurtränare. Här matar hon en zebra på ett privat zoo i Los Angeles.

att bli bättre. Olyckor kan hända och då är vi där och dokumenterar det, säger Lina. Om produktionsbolagen begått några fel och djur skadats kommer filmen inte få stämpeln "No animals were harmed", menar hon.

Det djurskydd som används under en del produktioner i USA har funnits i mer än sjuttio år. I Sverige finns ännu inget liknande skydd för djur i film. Det finns regler från Jordbruksverket men de är inte tillräckligt omfattande, tycker Lina.

– Det grundläggande problemet är att ingen är där för att kontrollera att reglerna efterföljs.

Många i Sverige vill ha med sina djur i

film. Lina poängterar att det inte är samma sak att ha en vältränad hund som att den skulle vara kapabel att vara med på filminspelning.

– Det kräver väldigt mycket av djuret och det är inte alla medvetna om.

I Sverige finns professionella djurtränare som har den kunskap som Jordbruksverket kräver för att jobba med djur på filminspelningar.

– Men de får väldigt dåligt betalt och om de inte vill ställa upp finns det alltid mindre nogräknade som är beredda att ersätta dem, och då väljer filmbolagen de billigaste. Det kan vara svårt för en djurtränare att själv sätta sig mot ett produktionsbolag tror hon. Och så länge ingen frågar de svenska filmbolagen om hur det går till på filminspelningar där djur medverkar så

behöver de inte svara.

Lina tycker att reglerna i Sverige borde ses över och hoppas på ett bättre skydd, så att djur som används, inte bara i film, men även inom vård- och polisväsendet inte ska fara illa. ✕

Text: Eva Wikdahl

"Vi människor har idag skapat ett samhälle som ser ut som det gör och då tycker jag det är bättre att som i vår organisation göra det bästa för att djuren har det bra."

Lina Söderqvist

SVENSK LAGSTIFTNING

Svensk Djurskyddslag (1988:534) omfattar användning av djur vid film-, video- eller televisioninspelning.

Utdrag ur lagen:

- Djurens behov av rastning och vila ska tillgodoses
- Utbildad kunnig personal ska vara på plats
- Ett djur får aldrig tvingas utföra en handling som den inte är tränad för eller har fysiologisk möjlighet till.

Källa: Jordbruksverket

Sök hjälp hos jourhavande biolog

Naturhistoriska riksmuseets jourhavande biolog är en ovärderlig resurs för alla som vill ha snabba svar på frågor om det mesta på området djur och natur. Med sin stora forskarstab med expertkunskap inom många, många områden har museet en unik möjlighet att hjälpa både allmänhet och media. Du kan ställa din fråga via ett frågeformulär som du hittar på Naturhistoriskas hemsida, www.nrm.se, eller mejla till jourhavande.biolog@nrm.se.

BOKTIPS!

DJUR I KRIGETS ÖGA - OM DJUR OCH SOLDATER I FÖRSTA VÄRLDSKRIGET

Hedvig Rudling
Atlantis

Många är historierna om hur fasansfullt krig är för människor. Men hur är det för djuren? I foto-boken Djur i krigets öga har

Hedvig Rudling letat i arkiven efter bilder på djur som på olika sätt varit inblandade i första världskriget. De svartvita bilderna är gripande och varenda ett berättar en egen historia om djuret eller människan. Ibland har djuren används som redskap - till exempel brevduror eller räddningshundar som levererade bandage till soldater på fältet. Men det som gör boken riktigt läsvärd (och sevärd, eftersom det är foton det gäller) är alla bilder på soldater och deras djurvänner. När man ser bilderna slås man av tanken att djuren måste ha fyllt en viktig funktion. En trygg punkt i en tillvaro annars präglad av krigets fasor kanske? Samtidigt gör det ont i hjärtat att se foton på djur med gasmask eller hundar som utrustade med en kabelvinda på ryggen fick dra kommunikationsledningar åt människorna. Dessa djur var förmodligen de första att gå åt som kanonmat i ett vansinne skapat av människor.

Boken finns att köpa på till exempel bokus.com eller på www.adlibris.se.

Guide för medvetna fiskätare

Världsnaturfondens fiskguide är ett viktigt hjälpmedel för alla som vill ha hjälp att välja fisk och skaldjur man kan äta med gott samvete och välja bort sådana där beståndet är dåligt och där risken för överfiske är överhängande. Nordhavsräka och tonggol-tonfisk är två exempel på fisk och skaldjur som får rött ljus i 2014 års guide, och som man därför bör avstå från som konsument. Du hittar guiden på www.wwf.se.

Köp ett humlebo och hjälp naturen

Humlan är norra halvklotets viktigaste pollinerare och den kan besöka upp till 1 000 blommor bara på en dag. I takt med människans ökande exploatering av naturen har humlor dock fått allt svårare att hitta väl fungerande bon. Det vill nu det tyska företaget Denk råda bot på. Denk säljer ett speciellt humlebo av extra robust keramik som med fördel kan placeras i trädgårdar. Boet har utvecklats av experter, är frost- och fuktsäkert och humlor kan bo i det året om. Det kan beställas i Denks svenska webbshop, www.denk-keramik.de.

UFO för hundar att klura på

Den ser ut som något taget ur en science fiction-film från 1950-talet, den tefatsformade aktive-ringsleksaker för hundar, Busy Buddy Twist 'n Treat. Det lilafärgade lilla ufot är försett med små hål och fylls enkelt med olika typer av godsaker och foder. Hunden måste snurra runt eller knuffa tefatet för att läckerbitarna ska trilla ut och kunna ätas upp. Busy Buddy Twist 'n Treat är lätt att ställa in på olika svårighetsgrader och passar för hundar i alla åldrar. Tefatet finns i flera storlekar och kan beställas på till exempel www.haromi.se och www.petcare.se.

Världens tröttaste uggla

Ugglor är nattaktiva djur och Orlando ger ett minst sagt morgontrött intryck. Han har lång, vacker syntetisk fjäderskrud och kraftiga men mjuka klor. Mjukis-ugglan tillverkas av det brittiska företaget Jellycat och kan bland annat köpas via www.sagopalatset.se. Eftersom fjäderskruden kan lossna om man sliter hårt i den rekommenderas Orlando inte för mycket små barn.

Hjälp fågelräddare

Organisationen International Bird Rescue grundades 1971 och är specialiserade på att hjälpa sjöfåglar vid till exempel stora oljeutsläpp. De jobbar över hela världen – bland annat var de på plats efter att fartyget Exxon Valdez gick på grund utanför Alaska 1989, och efter att BPs oljerigg sjönk i mexikanska gulfen 2010, två av världens värsta oljekatastrofer. International Bird Rescue driver även två center för räddade sjöfåglar i Kalifornien.

Stöd deras arbete genom att köpa kläder och prylar med International Bird Rescues logga på www.cafepress.com/intbirdrescue.

BOKTIPS!

MÖT FJÄLLRÄVEN

Nina E. Eide, Terje Borg, Camilla Naess och Inger Lise Belsvik
Opal

Möt fjällräven är en barnbok som ges ut av Felles Fjellrev, ett norskt-svenskt bevarandeprojekt för fjällräven i de fjällområden som vi delar mellan

Jämtlands län och norska Nord- & Sør-Trøndelag fylken. Fjällräven är en av våra mest hotade däggdjursarter – tidigare fanns det flera tusen fjällrävar i de svenska och norska fjällen, men nu finns det bara några hundra kvar. I boken får vi följa fjällrävar under ett år och får reda på vad de äter, vilka arter den konkurrerar med, var fjällrävarna bor och att de är helt beroende av goda lämmelår för att inte utrotas helt.

Texten är faktsäckad, kanske lite i överkant för att vara en barnbok, men boken är vackert illustrerad i en stil som för tankarna till den blåhåriga barnfiguren Plupp. Boken finns på svenska, norska, sydsamiska, engelska och tyska.

Läs mer om projektet på www.fellesfjellrev.se, och köp boken på till exempel www.adlibris.se.

DRAMATISKT DJURSKYDD

TV-serien Djurskyddsinspektörerna gjorde succé hos tittarna.

Mattias Gårdlund berättar om uppmärksamheten, moraliska dilemman, och att jobba med ett TV-team i släptåg.

Foto: Micke Hanås

TV-serien gav inspektörerna ett ansikte, tycker Mattias Gårdlund. – Vi har en rå och hjärtlig stämning, och det måste man ha. Vi har debriefing på samma sätt som polis och brandkår. Jag tycker det är roligt att man visar det, det här är vanliga människor, de är lika fulla i fan som alla andra.

Dramatiken är slående. En vit text på svart bakgrund, "Ärende: Kontroll av hundimportör" för tankarna till agenter på uppdrag. Djurskyddsinspektörerna Mattias Gårdlund och Malin Larsson går mot huset iklädda sina uniformslänkande Länsstyrelsen-jackor medan spänningsladdad musik når tv-tittarens öron. De knackar på ytterdörren. Ingen svarar, men gläfsande hundvalpar hörs inifrån. Malin och Mattias går runt huset och tittar in genom ett fönster.

– "Oj! Titta hur det ser ut där inne. Kolla skiten där. Aj! Här måste vi in."

Tittaren får en skymt av några hundvalpar genom ett fönster men lämnas än så länge nyfiken. Vad är det som de sett?

Historien med hundvalparna i första delen av TV4-serien Djurskyddsinspektörerna blev den mest uppmärksammad i hela programserien, berättar Mattias Gårdlund när jag träffar honom i ett vårlaskigt Malmö. Det hela började med att han och kollegan Malin gick igenom tullprotokoll och märkte att en hundimportör nästan hade kommit upp till gränsen för hur många hundar hon hade tillstånd att importera. Mattias och Malin åkte dit för att kontrollera så att djurhållningen var bra och att hundimportören inte hade för många hundar.

Vad TV-tittaren inte får se är produktionsteamet som följer efter inspektörerna. En fotograf, en ljudtekniker och en producent är med. Det var viktigt att de som blev kontrollerade kände sig bekväma med TV-teamet, berättar Mattias.

– Vi var ganska tuffa mot dem. Vi jobbar, ni följer med. Ni stör oss inte. Ni presenterar er för dom vi kommer till vem ni är, det är inte vi som ska göra det. De lärde sig ganska snabbt en naturlig plats. Vi ville inte drabbas negativt av att dom var med.

Varje person som fick besök fick frågan om det var okej att teamet filmade, och fick valet att vara öppen med sin identitet

eller att vara anonym genom att vara "blurred" i TV-rutan. Om personen inte gick med på någotdera tog TV-teamet helt enkelt ned sina kameror, raderade det de redan hade hunnit filma, och så gick djurskyddsinspektionen på som vanligt.

– När man gör en sån här typ av dokumentär är det ju ett förtroende. Vi öppnar upp oss ganska mycket för dom, och då krävs det att man får ett ömsesidigt förtroende tillbaka. Och det kändes rakt igenom, säger Mattias.

Kvinnan med hundarna fick motta en hel del kritik från människor via sociala medier och ångrade sin medverkan i programmet. Men i sista programmet medverkade hon igen och var glad över att hon hade fått vara med, säger Mattias. Han menar att produktionsbolaget skötte sig bra och alltid respekterade de medverkandes val.

– Det fanns dom som var med, som sa ja och sen hoppade av på vägen. Det finns en man som vi har omhändertagit ett stort antal djur hos för flera år sedan, som är åtalsanmäld, det är en lång historia. Då åkte produktionsbolaget ut till honom för att få höra hans historia. Han ställde upp framför kameran och spydde galla över oss myndigheter och så vidare. Och sen så fick vi ge vår version av det hela. Det la vi en hel arbetsdag på, och det var nog ett av de starkaste programmen och hade nog varit ett av de bästa avsnitten. Men senare hörde han av sig och ville inte vara med, och då tog man bort det.

Många som missköter djur kanske har psykiska problem eller går igenom livskriser, och behöver stöd i det istället för offentlighet?

– Visst kan det vara så. Men samtidigt

"Den största behållningen är den responsen man får när man träffar människor ute nu, det är ju helt fantastiskt,"

Mattias Gårdlund,
Djurskyddsinspektör

har de rättigheten att ha vården över djur, och har man full rättighet att ha djur i sin vård då har man fått ett väldigt stort ansvar.

Det är lite som att du är omyndigförklarad, men du får gärna ta hand om 200 djur. Det rimmar inte riktigt rätt.

TV-teamet filmade hela säsongen på 15-20 arbetsdagar, och de reste ner från Stockholm i omgångar. Vissa dagar hände det mycket – andra dagar var det svårt att få fram spännande storys, berättar Mattias.

– Jag tror att produktionsbolaget hade trott att det var mer som att följa med Animal Rescue, att det var klick, klick, klick – Mattias knäpper med fingarna – sån här puls hela tiden, men vi är ju händelsestyrda, det är ju dagar som är skittråkiga, andra dagar som kan vara hur häftiga som helst, om man nu vill ha puls.

Ibland var det stressigt att hinna med både filmningen och arbetet. Tidsramen för filmningen var lite väl tajt, tycker Mattias.

KOPPLAR AV MED HÄSTAR

- Mattias Gårdlund är 44 år gammal.
- **Familj:** 2 döttrar, 11 och 13 år gamla, och "kulbon" Anna som jobbar som egenföretagare inom hästnäringen.
- **Djur:** Hunden Daisy, en blandning av Jack Russell/chihuahua, och flera hästar.
- **Bor:** På en gård utanför Lund.
- **Kopplar av:** Genom att rida och träna med sin dotter.
- **Om sin mystiska dialekt:** – Uppvuxen i Skåne men med uppländska föräldrar, haha.

En kontroll av en hundimportör i TV-seriens första program rörde upp mycket känslor, både hos publiken och hos personen som fick besök av inspektörerna. Alla som blev kontrollerade i programmet hade möjlighet att välja att vara anonyma, eller att inte vara med alls. Mattias tycker att det fungerade bra.

– Det gjorde ju att det var jäkligt påfrestande under perioder då man arbetade, dels så skulle man jobba hela dagen med det här, och alla ärenden, och sen skriva kontrollrapporter, business as usual. Och det slet ju. Men själva filmningen, det var ju inte så att man stod framför spegeln och funderade på hur man ser ut, utan man var som vanligt. Men det är klart att det kunde vara jobbigt att man skulle göra samma sak sextiotre gånger ibland – ”gå fram till bilen en gång till”, men det lärde man sig ganska snabbt.

De fick inte granska programmen innan de sändes, utan bara se det färdiga materialet. Men Mattias tycker att TV-serien speglar verkligheten. Framförallt är han nöjd med att de fick föra fram sin bild av hur deras arbete är. Annars finns det många åsikter om hur djurskyddsinspektörer är och hur de arbetar – både från näringshåll och djurrättsorganisationer, från anmälare och de som blir kontrollerade.

– Alla de här har olika syn på hur vi arbetar. Vi är militanta, vi är hårda, vi tar djur. Eller från andra sidan – att vi inte gör nånting. Och då fick folk bilda sig en egen uppfattning.

På senare tid har det blivit populärt med dramatiserade TV-serier om yrkesgrupper. Sveriges TV-tittande befolkning har fått följa poliser, räddningstjänst och vårdarbetare.

Ser du nån fara i om myndigheter måste börja marknadsföra sig såhär?

– Jag ser väl inte en fara i det, men vårt samhälle har ju kommit dit. Och med tanke på sociala medier och allting – de som vill sprida onda saker har ju fri tolkningsrätt, och kan skriva vad de vill och vara oemotsagda. Vad vi än gjort så har vi gjort fel. Och folk hade egentligen ingen kunskap om vad en djurskyddsinspektör arbetar med.

Efter programmet har inspektörerna fått ett helt annat bemötande, tycker han.

– Det som är den största behållningen är den responsen man får när man träffar människor ute nu, det är ju helt fantastiskt, alla ryggdunkar man får, alla som mailar, alla som är glada och trevliga och säger ”ni gör ett fantastiskt jobb”.

Även de som ni kontrollerar?

– Ja. Vi har fått en helt annan relation med våra ”objekt”, både där det är bra och där det är dåligt. Och vi får mail från våra kollegor från hela Sverige som säger att det är så mycket lättare nu, för nu när vi kommer ut så vet de vad vi jobbar med, vi behöver inte förklara det här längre.

Men det finns baksidor med uppmärksamheten. Mattias berättar att han fått både hotbrev och stalkerbrev hemskickade till sig. Och den massiva uppmärksamheten, även den positiva, kan lätt bli över-

rumplande. Efter första programmet välldes det in kommentarer och reaktioner från människor. På frågan om det är skönt att programserien är över, svarar Mattias både ja och nej. Produktionsbolaget ville göra en säsong till, men fick nobben.

Varför tackade ni nej?

– Dels för energin som det krävs för att göra det här, vi måste fokusera på vår huvudverksamhet. Och sen så tycker vi att vi har fått visa upp det vi arbetar med. Det finns inget mervärde i att göra det en gång till. Då hade det blivit en dokusåpa, tycker jag.

Han tycker att programserien speglar djurskyddsinspektörernas arbetsvardag ganska bra. Men det finns en sak som han önskar att det funnits tid att göra oftare, och visa upp för TV-tittarna.

– Det man skulle vilja visa är bra svensk djurhållning. Men det var egentligen ingen av näringen som ville ställa upp på det, förutom ett slakteri. Det var både att vi inte fick tillgång till det och dessutom så hinner vi inte göra såna kontroller. Vi jobbar bara med anmälningsärenden, vi hinner nästan inte åka ut på det man skulle vilja – att åka ut på normalkontroller och säga ”vilken fin produktion du har, men har du funderat på att göra det där och det där”. Men vi får väldigt sällan åka ut på sådana ärenden. ✕

Min hund och katt. Mitt val.

Valerie Grin, veterinär
med egna husdjur

Som veterinär med egna husdjur förstår jag den speciella relationen mellan människor och deras hundar och katter. Det är därför jag utfodrar mina egna hundar och katter med **Hill's™ Science Plan™** och rekommenderar det till andra.

Hill's™ Science Plan™ har 100% av vad hundar och katter behöver och 0% av vad de inte behöver. Mina hundar och katter älskar det.

Det är receptet för ett bättre liv.

Mer information på

hillspet.se

Kattliv - Sveriges största kattmagasin

Prenumerera
299:-
6 NUMMER

Beställ idag

- Och du får en rolig
kattleksak till din misse!

www.kattliv.com

- Kändisarna och deras katter
- Veterinär råd
- De bästa kattbilderna
- Fakta om kattens hälsa och beteende
- Skötselråd
- Roliga kattserier
- Korsord, tävlingar och mycket annat!

Beställ idag!

Premien skickas så snart din prenumeration är betald. Erbjudandet gäller endast nya prenumeranter inom Sverige. Om premien tar slut i lager kommer vår ersättningspremie skickas.

245

☐ JA, jag vill prenumerera på Kattliv 6 nr för bara 299:- och får utan extra kostnad en buskul fjäderleksak till missen. **Porto och exp. avgift tillkommer på 29:-**

Namn

Adress

Postadress

Telefon

E-post

Du kan också anmäla din prenumeration på www.kattliv.com (ange kod 245)

Frankeras ej.
KATTLIV
bjuder på
portot!

KATTLIV

Svarspost

206 146 00

434 20 Kungsbacka

Respekt Empati Djur Etik

Djurskyddet Sveriges värdegrundsmaterial

- Djurinriktade värdegrundsövningar för barn i förskolan och skolan.
- Utvecklar barns empati och förståelse för andra individer.
- Vetenskapligt säkerställd effekt.
- Övningarna är anpassade till läroplanen.

Ladda ner
övningarna
kostnadsfritt på
www.rede.se

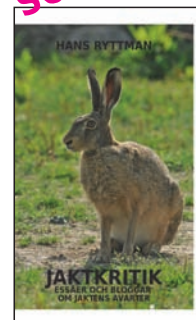
Stöd Jaktkritikerna genom att köpa boken

Jaktkritik essäer och bloggar om jaktens avarter

av
Hans Rytman

**FINNS ÄVEN
SOM E-BOK!**

I denna unika bok sammanställer Hans Rytman, före detta universitetslektor med genetik och statistik som ämnen, en mängd argument mot den jakt som bedrivs i Sverige. Med stöd av befintlig forskning visar han på det hyckleri som existerar för en enda sak - att jägarna ostört ska få fortsätta att döda djur i skog och mark.

Endast 99 kr! Pocket. 178 sidor. Vinsten från denna bok går till Jaktkritikerna. Beställ som tryckt bok eller e-bok på jaktkritikerna.se/butik/jaktkritik.

JAKT KRITIKERNA

Ta del av vår verksamhetsberättelse

När du läser detta har Djurskyddet nyss haft förbundsstämma. Det är vårt högsta beslutande organ och en ny förbundsstyrelse har valts och beslut har tagits om vad Djurskyddet ska tycka och göra. På vår webbtidning **tidningen.djurskyddet.se** kan du läsa om vad som hände på stämman.

Inför stämman har vi tagit fram en verksamhetsberättelse där vi beskriver allt det arbete som gjorts under 2012 och 2013. När man läser den blir man väldigt imponerad över hur mycket vi åstadkommit och det märks att vår organisation gör skillnad. Vill du också ha ett ex av verksamhetsberättelsen hemskickad i brevlådan? Kontakta oss på kansliet så skickar vi!

2014 är som ni vet ett supervalår med val till EU-parlamentet, riksdagen, landstingen och kommunerna. Vill du rösta på en djurskydds-vänlig kandidat? Håll utkik på vår hemsida och webbtidning, där kommer vi att granska partierna och kandidaterna inför valen.

Åsa Hagelstedt

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare
(Här med taxen Kanel)

Kontakta vår medlemsservice

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemsservice på **08-673 35 11**. Jag finns här för att svara på dina frågor. Telefontiderna är mån-tors 9-15, fre 9-14. Du kan också mejla till **info@djurskyddet.se** eller faxa till **08-673 36 66**.

Brev skickas till Djurskyddet Sverige, Virkesvägen 10, 120 30 Stockholm.

Bella Öberg

Stöd oss när du handlar på nätet!

Djurskyddet Sverige är anslutna till Sponsorhuset vilket innebär att du som nätshoppar enkelt kan bidra till vårt arbete för djuren samtidigt som du får rabatt på dina köp. Rabatten delas mellan dig och oss. Du kan också välja att ge hela rabatten till oss om du vill bidra lite extra.

Hur fungerar det?

Genom att ladda ner Sponsorhusets program till din webbläsare blir du automatiskt påmind varje gång du besöker en nätbutik som kan ge pengar till Djurskyddet och får då välja om du vill göra det. Med ett knapptryck går det automatiskt pengar både till dig och till oss. Exempel på butiker är: Hotels.com, InkClub, CDON, Bokus, Scandic, Zalando och Ellos.

Ladda ner programmet här:

www.sponsorhuset.se/djurskyddetsverige/handlasmart

Djurskyddet Sverige är godkända som 90-konto innehavare av Svensk Insamlingskontroll. Ett så kallat 90-konto är ett insamlingskonto som har utfärdats av Svensk Insamlingskontroll som sedan kontrollerar hela organisationens verksamhet och ekonomi för att du som givare ska känna trygghet att din gåva används rätt. Vårt 90-konto: 90 01 06-6

Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress.

Fyll i talongen och posta den till Djurskyddet Sverige!

Ja, jag vill veta mer om hur jag kan stödja Djurskyddet Sverige. Skicka mig information om:

- ☐ Bli Djurvän (100 kr/mån)
- ☐ Ge en gåva
- ☐ Minnesgåva
- ☐ Högtidsgåva
- ☐ Ge bort medlemskap
- ☐ Testamentering

☐ Jag är redan medlem men har ny adress.
(Fyll i både din nya och gamla adress, samt medlemsnummer)

☐ Jag är redan medlem men lämnar gärna mitt telefonnummer och/eller e-post så att ni kan nå mig på flera sätt.
(Glöm inte fylla i ditt namn och medlemsnummer)

Det går också bra att mejla info@djurskyddet.se för att meddela din nya adress.

Namn och min nya adress:

För- och efternamn: _____

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer (ÅÅMMDD): _____

Vid adressändring; det här var min gamla adress:

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Medlemsnummer: _____

Skicka talongen till: Djurskyddet Sverige, Svarspost, Kundnr 20425761, 120 20 Stockholm

		SÄLLSYNTA SAKER	HAR Y-FORM		LITEN SÄL ÄR STÄRKA OSTAR	FÖRSTÄRK- ER GAM- MALT DINERA	
GÅR RUNT TAGIT OSKÄLIGT MYCKET					5		SLÄPPA IN LUFT
I GOD FORM				DONERA- DE PÅ HUGGET			
GÅR PÅ KAFÉ					2	KAN SÖKANDE SLÅ I	
ENDEL AV SVERIGE							
STÅR FÖRE FÖR ÅTER			KAN SKRIVAS I # * & % *				
FLYTT- FÄGEL			RABATT			SLÅR SÄKER	
TRÄAR- BETE							
					ORKA		SÄLJER UT
		6					
		MINNES- MÄRKE		VINTER- BOSTAD			
		VÄG- TECKEN		GYCK- LARE			
						BESTÅR AV ÄTTA	
		VÄGAR					
		STANK					
			FÖRSTÄRKS MED SPIK			3	SYMBOLI- SERAR SVERIGE
			HEMMA- GJORDA				
					KOLLAR UPP- LAGAN		
VAR BRA NOG				GANGSA LÅNGT BAK	VÄTT MÄTT		
MITT I FRIERI				BÄR MILITÄR			
					KAN KÖPAS SVART		
		FALL SOM GÅR FÖRE					

TÄVLA!

Vi lottar ut ett exemplar av Djurskyddets munkjacka till vinnaren. Andra till femtepris är ett koppel.

OBS! Glöm inte att skriva vilken storlek du vill ha om du vinner.

GÖR SÅ HÄR:

Kryssets numrerade rutor (i nummerordning) bildar ett lösenord. SMS:a lösenordet till **72672**. Skriv:

kryss (mellanslag) **djur** (mellanslag) **lösenordet** samt ditt namn, fullständig adress och storlek S-XL.
(SMS-kostnad: 7 kronor.)

OBS! För att SMS-tävla behöver ditt mobilnummer registreras hos WyWallet. Det kostar inget, och du gör det bara en gång. SMS:a WW till 71798. För eventuella frågor, ring deras kundtjänst: 0771-22 50 50.

Senast **25 juli** måste vi ha ditt svar. Lösning och vinnare presenteras i nästa nummer.

KATT! KATT!

Onödigt och outhärligt för kattälskaren

Mugg

Lisa Larson bricka

Reflex

Mängder av fina kattsaker i vår webbutik.

När du handlar skriv **Djurskyddet** i meddelandefältet så får du ett fint tygbokmärke från Bukowski på köpet. Värde 55 kr.

Webbutiken öppen dygnet runt www.kattkatt.se/shop
Butik Grävelsta 16, Vallentuna, 08-510 23 513

Hemlösa katter söker nya goda hem
Se bilder på vår hemsida www.kattpensionat.com

SOLGLÄNTANS
KATTPENSIONAT

VAD GÖRA OM HUNDEN BLIR ORMBITEN?

Jag har en väldigt nyfiken hund, en liten tax. Nu börjar ju solen komma fram och vi tar många promenader tillsammans, men jag oroar mig för att han ska bli ormbiten. Ormarna kommer ju så här års och de gillar också solen. Jag bor på västkusten och här finns många klippor och stenrösen där ormarna ligger och solbadar och de är inte alltid så lätta att se. Hur ska jag göra för att hindra min hund från att bli biten? Han gillar att springa fritt utan koppel, måste jag ha det ändå? Och om han blir biten vad ska jag göra då?

Berit i Fiskebäckskil

SVAR Ormbett är ett ganska stort problem på västkusten. Om du starkt misstänker att det finns orm bör du nog hålla hunden kopplad. Om olyckan är framme måste du uppsöka veterinär för bedömning. Det finns fall där hundar klarar ormbett bra, men dödligheten ligger omkring 5 % och det är lite svårt att förutsäga vilken hund som blir dålig.

Ormgiftet kan angripa blodkroppar och inre organ som hjärta och lever och ibland förorsaka livshotande skador. Behandlingen i allvarliga fall är ormserum, och då det är en ganska dyr behandling ligger problemet i att rätt bedöma vilken hund som behöver det. Dessutom måste behandlingen sättas relativt tidigt för att ha god effekt. Så det bästa är om man kan undvika ormbett, men någon metod för det mer än uppmärksamhet och koppel finns inte. Man rekommenderar inte att djurägaren själv gör behandling. Förr skrevs ofta cortison ut för att ge till ormbitna hundar men nyare studier har visat att det inte minskar, utan snarare ökar risken för komplikationer. ✕

Torkel Falk
Veterinär och ordförande i
Djurskyddet Helsingborg

MIN RÅTTA BITER SÖNDER ELSLADDARNA!

Jag har en honråtta som är sju månader. Jag brukar låta henne springa runt fritt när jag är hemma. Men jag har ett problem: Hon biter på våra elsladdar. Jag vet inte hur jag ska få henne att låta bli!

Walter

SVAR Vad trevligt för din råtta att hon får vara ute ur buren så mycket. Råttor är ju mycket nyfikna djur och opportunister, det är därför de varit så framgångsrika när det gäller att reproducera sig. Det är ett naturligt beteende för en råtta att undersöka föremål de kommer i kontakt med, och det kan man alltså inte ta bort. Tänk ut ett säkert område som hon kan få vistas på där inga farliga saker finns, och låt henne springa runt där istället. Gärna ett rum där man själv tillbringar mycket tid, t.ex. köket. ✕

Ingrid Redbo
Docent i etologi

Vad kommer det stå om oss i historieböckerna? **Hanna Hellquist ser likheter mellan dagens djurindustri och slaveriet i Nordamerika.**

Men trots övertygelsen kan det ibland vara svårt att leva som man lär.

När barnbarnen ser tillbaka

Det var någon gång i november som jag bestämde mig för att bli vegetarian. Jag blev ivrigt påhejad av min vän Charlotte, som slutade äta kött för för mer än tio år sen. Sedan några månader tillbaka är hon även vegan.

Det går upp och ner med min övertygelse för vegetarianismen. Eller så här: jag tycker inte det finns någon riktigt bra anledning att äta kött. Och det försöker jag påminna mig själv om så fort det suger i magen, för jag tycker tyvärr fortfarande att det är så jävla gott. Jag har tyvärr inte kommit så långt i min moraliska diet att det för mig är otänkbart att slita sönder muskelfibrer med tänderna. Tvärtom. Jag längtar efter det.

En dag efter jobbet gick jag och Charlotte och satte oss på en uteservering och beställde var sitt glas vin. Det var soligt och varmt och världen kändes som en vänlig plats. Vi satt mitt på Odenplan och fantiserade om hur det såg ut här för hundra år sen - folk som gick omkring i långa kjolar och höga hattar, hästdroskor, hästskit på gatorna, barn med rosetter i håret, pipor, bröstsocker. Ingen asfalt, inga bilar. En annan värld nästan.

Jag beställde in en chevre chaud, och Charlotte började prata om slaveriet i Nordamerika.

– Tänk hur det måste varit när ungarna började läsa om slaveriet i skolan, och frågade sina mor- och farföräldrar om de hade gjort något för att förändra saker och ting. Om de hade gjort något motstånd? Och snälla mormor och morfar hade inget annat svar än att alla gjorde så på den tiden. Det var inget konstigt att använda sig av slavar, det var inte konstigt att se på andra människor som en kugge i en industri. Alla gjorde ju det.

Och sen började vi prata om en äggbonde som varit gäst i vårt program i veckan som gått. Eftersom svenskar äter sex miljoner ägg under några timmar på påskafton så tyckte vi att det var intressant att veta mer om varifrån de här äggen kommer. Bonden var en trevlig man som verkade gilla höns, men han berättade att när hönorna började rugga så var det inte lönsamt längre och då kokade man buljong på dem. Ruggningen är en helt naturlig del i hönornas liv, men medan hönsen ruggar så lägger de inga ägg och då blir det inga pengar och då blir de buljong. Det är inga konstigheter. Deras liv är en kugge i en industri.

"Och snälla mormor och morfar hade inget annat svar än att alla gjorde så på den tiden."

Foto: Wikimedia Commons / Caroline Andersson, Bonnier

Hanna Hellquist
Journalist, programledare och
författare till Karlstads Zoologiska

När Charlotte för en stund tillåter sig att se ljust på framtiden så funderar hon över sina egna barnbarn, som om sextio år kanske kommer sitta i skolbänken och läsa om hur vi behandlade djur år 2014. Att vi klämde in höns och grisar och kor i små skitiga utrymmen och bokstavligen mjölkade ur dem allt vi kunde innan vi skickade iväg dem till slakt. Att deras existensberättigande var helt avhängigt av hur mycket de kunde ge oss. Och barnbarnen kommer att vara helt häpna och tänka att någon måste väl tänkt att det var fel, någon måste väl ha gjort något som helst motstånd?

"Åt du kött mormor? Det gjorde du väl inte. Du sa väl ifrån?!"

Och Charlotte vet att hon sover bättre om nätterna eftersom hon någon gång i framtiden kommer att kunna säga "Nej, jag åt inte kött. Jag gjorde något."

Det är en ganska spännande tanke, tycker jag. Att ens barnbarn kommer kunna vara stolt över en. Om man nu inte känner tillräckligt för värphönan så kan man i alla fall vara lite lagom rädd för de kommande generationernas dom över våra liv. ✕

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 56 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn

Telefon: 0702-65 00 46
djurskyddetkarlshamn@telia.com

Djurskyddet Ronneby

djurskyddetronneby@hotmail.com

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Rättvik)

Telefon: 0736-73 77 00
rebeccakarlsson@live.se

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull Söderhamn

Telefon: 0764-10 01 01
info@djurskyddetbillochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker

Telefon: 0278-331 90
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Norra Hälsingland (Bjuråker)

Telefon: 0702-22 31 02
mallan.dragsved@hotmail.com

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)

Telefon: 0340-65 50 75
sylvia71@hotmail.com

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad

Telefon: 0701-55 80 08
kattfoten@kattfoten.se

Djurskyddet Varberg

Telefon: 0345-341 50
djurskyddetvarberg@hotmail.se

Halmstadortens Djurskyddsförening

Telefon: 0346-530 68
tomas.erge@telia.com

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län (Östersund)

Telefon: 063-51 33 55
nra.eriksson@telia.com

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö

Telefon: 0702-52 82 88
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar

Telefon: 0480-219 74
djurskyddet.kalmar@netatonce.net

Djurskyddet Oskarshamn

Telefon: 0491-188 15
oskarshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik

Telefon: 0490 - 305 18
djurskyddetvastervik@gmail.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)

Telefon: 0470-77 15 29
info@djurskyddetkronoberg.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten (Luleå)

Telefon: 0730-32 21 82
jenny.lindback@hotmail.com

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Helsingborg

Telefon: 0700-31 53 47
inger.dahl@telia.com

Djurskyddet Kullabygden (Höganäs)

Telefon: 0702-46 80 42
djurskyddet.hoganas@telia.com

Djurskyddet Landskrona

Telefon: 0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Malmö

Telefon: 0703-11 24 40
info@djurskyddetmalmo.se

Djurskyddet Nordostskåne

Telefon: 0708-11 28 16
nordostskane@djurskyddet.se

Djurskyddet Skånekatten

Telefon: 0707-66 43 46
info@skanekatten.se

Djurskyddet Ängelholm-Bjäre

Telefon: 0761-40 49 00
angelholm-bjare@djurskyddet.se

Stiftelsen Lunds Djurskyddsfond

Telefon: 046-32 05 00
stiftelsen.lunds.djurskyddsfond@hotmail.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO

Telefon: 08-765 66 23

Djurvännernas förening i Stockholm

Telefon: 08-755 68 46
ordf@djurvannernastockholm.se

Djurskyddet Kattvänet Haninge

Telefon: 08-776 16 80
info@kattvarnet.nu

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Eskilstuna

Telefon: 0704-67 03 36
ordforande@djurskyddet-eskilstuna.se

Djurskyddet Mariefred

Telefon: 070 777 19 54
djureva@hotmail.com

Djurskyddet Nyköping

Telefon: 0155-21 76 32
katthemmet@finntorpskatthem.se

Djurskyddet Strängnäs

Telefon: 070-880 54 42
strangnasdjurskydd@live.se

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Filipstad

Telefon: 072-549 38 69
filipstad@djurskyddet.se

Djurskyddet Karlstad

Telefon: 054-53 47 06
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn

Telefon: 0550-151 55
djurhemmet@djurskyddetkristinehamn.se

Djurskyddet Säffle-Åmål

Telefon: 0705-8 38 145
djurskyddetsaffleamal@hotmail.se

Djurskyddet Sunne

Telefon: 0725-30 73 77
sunne@djurskyddet.se

Djurskyddet Westra Wermland (Arvika)

Telefon: 0722-33 38 10, 0722-33 38 20
westrawermland@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå

Telefon: 0702-70 03 92
djurskyddetskelleftea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)

Telefon: 0706-47 34 20
info@djurskyddetvasterbotten.se

Djurskyddet Åsele Katthem Kurriyan

Telefon: 0941-109 87
aselekurriyan@hotmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand

Telefon: 0611-128 17
m_elmroth@hotmail.com

Djurskyddet Katthjälpen Sundsvall

Telefon: 0730-44 60 66
info@katthjalpen.se

Djurskyddet Sundsvall

Telefon: 060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)

Telefon: 0620-242 67
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik

Telefon: 0660-25 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTMANLANDS LÄN

Djurskyddet Köping Kattvännerna

Telefon: 0221-289 12
koping@djurskyddet.se

Djurskyddet Västerås Huskatten

Telefon: 021-18 95 98
info@huskatten.com

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Bohuslän

Telefon: 0761-17 77 81
info@djurskyddetbohuslan.se

Djurskyddet Skaraborg (Töreboda)

Telefon: 0739-24 26 72
skaraborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Skövde katthem

Telefon: 0737-03 70 31
skovdekatthem@hotmail.com

Djurskyddet Uddevalla

Telefon: 0522-51 17 08

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Örebro

Telefon: 070-623 83 38
gorang15@telia.com

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping

Telefon: 011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby

Telefon: 0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Linköpings Djurskyddsförening

Telefon: 013-501 65
djurskydd@linkopingsdjurskydd.se

VISA ATT DU ÄR DJURSKYDDARE!

Nu kan du visa att du värnar om djur och djurskydd genom att fästa Djurskyddet Sveriges knapp på din profilbild på facebook. Syftet med knappen är att få fler att visa sitt djurskyddsengagemang och sprida det vidare. Gå in på vår facebook-sida och klicka på applikationen "Knapp för djurskyddare" och klicka dig vidare.

Knappen finns även i fysisk form att sätta på till exempel din jacka eller väska. Det finns två varianter att välja mellan och går att beställa på vår hemsida:

www.djurskyddet.se/se/om-djurskyddet/profilprodukter

Tack för att du visar ditt engagemang för djuren!

Sven Stenson

Förbundsordförande

sven.stenson@djurskyddet.se

SISTA ORDET

Gå inte på cirkus

Nu kommer äntligen vår och sommar, ett tydligt tecken är alla de trevliga och givande årsmöten som jag haft nöjet och möjlighet att åka på.

Jag har som vanligt träffat engagerade och kunniga djurskyddare från norr till söder – särskilt kommer jag att tänka på Djurskyddet Skellefteå och deras offensiva internetanvändning för att nå ut och berätta om sin omfattande verksamhet att omhänderta och placera omhändertagna djur. Detta har gjort att de har rekordmånga följare på bland annat Facebook. Och Djurskyddet Karlstad som hanterade Djurskyddets varumärke på ett helt utmärkt sätt. Även Djurskyddarna i Linköping som gjort en rejäl satsning på sin djurhemsverksamhet. Och tack till alla er andra som jobbar oförtrutet för att i alla former hjälpa utsatta djur.

Ett annat säkert vårtecken är de första ambulerande cirkusvagnarna som komma rullande med campingplatser och parkeringar vid köpcenter som mål. I allt fler länder så har man infört ett totalförbud för att hålla djur på cirkusar. Men tyvärr inte i Sverige. Någon av de stora cirkusarna har självmant valt bort cirkusdjur.

Cirkusdjuren har det generellt dåligt, med träningsanläggningar som finns i länder som helt saknar kontroll, transporter och uppställning som är bristfällig. Det har visat sig i kontroller att de så kallade domesticerade djuren hästar och hundar inte har särskilt mycket bättre förhållanden än sina olycksbröder från det vilda. Livslängden på till exempel en elefant som turnerar med en cirkus är halverad mot sin kusin som lever i en djurpark.

Gå inte på cirkus för att titta på djur som är tränade till att göra onaturliga konster i en djurovänlig miljö. En uppmaning är att när det dyker upp en cirkus nära dig, ring Länstyrelsen så får de göra en kontroll. Gör istället ett besök på en av dom svenska djurparkerna som i de flesta fall håller en mycket hög standard. ✖

Foto: iStockphoto

NÄSTA NUMMER

KOMMER 9 SEPTEMBER

TEMA

Valet 2014 – djurfrågorna

LÄS FLER NYHETER PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Vi finns där du finns

*Du når
oss dygnet
runt*

Kontakta ditt lokala smådjursombud

Halland

Mari-Ann Andersson	070-665 70 43
Anette Edlander	070-148 25 26
Yvonne Ljungkvist	070-275 19 44
Solveig Ivarsson	070-349 13 24
Yvonne Andersson	070-825 41 90
Lena Österström	073-322 82 95

Stockholm

Annika Jansson	076-166 56 57
Yvonne Svensson	070-432 42 40
Ingela Stjernqvist	070-540 03 80
Elisabeth Raab-Alvarson	073-945 80 12
Lotta Eriksson	070-715 57 72
Lotta Björklund Hølegård	073-938 12 27
Sara Rosquist	073-391 99 29
Lena Janson-Kujanpää	070-642 03 75
Patricia Nordbäck	070-734 86 73
Marie-Louise Norén	070-404 16 24
Catrine Holmquist	070-882 86 66

Uppsala

Birgitta Hasselgren	070-635 24 65
Anki Skoog	070-421 52 52
Anneli Ahlström	070-227 75 21
Maria Johansson	070-635 21 05
Susanne Eriksson	070-314 88 77

Gotland

Elin Gardell	070-753 04 00
--------------	---------------

Västernorrland

Ylva Edgren	076-102 51 52
Veronica Framell	070-337 15 57
Lars Sellén	070-655 26 61
Michaela Larsson	073-843 71 81

Jönköping

Peter Edman	036-452 65
Karin Lundegård	0382-204 90
Monika Ölen Krüger	0370-432 47
Helen Wieslander	0371-982 29
Madeleine Karlsson	0390-503 92
Helena Frisk	070-454 68 11

Bergslagen

Barbro Kamleitner	070-830 92 92
Therese Svensson	070-090 83 18
Marina Walström	073-331 07 09

Göinge Kristianstad

Acki Görborn Erlandsson	044-10 67 72
Birgitta Anzelius	0451-181 35
Suzanne Fröling Fredholm	0414-321 72
Lars Björkqvist	070-886 38 10
Liselotte Olsson	070-212 44 90
Lena Hammarskiöld	070-576 92 28

Gävleborg

Katrin Holm Åström	0650-550 600
Cathrine Broeng	070-432 41 23
Åsa Palm	070-642 17 10

Jämtland

Ulla Björnudd	072-735 53 45
Torgny Svensson	070-356 55 05

Västerbotten

Mari Nyström	070-366 68 22
Veronica Framell	070-337 15 57
Moa Persson	070-660 35 76

Norrbottn

Mona Lind Jonasson	070-248 27 51
--------------------	---------------

Värmland

Maud Olsen Johansson	070-517 11 78
Marika Elmersson	070-652 96 68
Maria Lindh	070-685 68 15
Birgitta Ericsson	070-879 98 99

Östergötland

Annelie Karlsson	073-932 66 42
Viktoria Engström	070-403 82 10
Ingrid Kjellgren	070-730 34 56
Ingela Carlén	070-447 24 34

Älvsborg

Malin Oskarson	070-300 06 66
Ann-Sofie Åberg	070-215 51 83
Lisbeth Svensson	070-551 44 94
Stefan Mattsson	070-607 31 11
Malin Almqvist	070-864 43 86

Södermanland

Sickan Beckmann	070-636 40 98
Anna Gyllin	072-333 02 20
Ute Rüegg	070-509 14 06
Merja Tolonen	070-210 12 16
Anna Öberg Carlsson	070-266 05 61

Dalarna

Annika "Hacke" Berg-Rustad	070-428 42 97
Sylvia Erikérs	070-655 31 55
Lars Lindh	070-557 87 07
Anna-Karin Collin	070-264 56 55

Kalmar

Heléne Borgryd	070-656 11 33
Kristina Wilsson	070-628 50 94
Marlén Svensson	070-393 12 78
Petra Karlsson	070-392 45 54

Blekinge

Milo Blomberg	070-521 13 23
Karin Thörnkvist Nilsson	070-958 58 75

Kronoberg

Filip Svensson	070-310 37 91
Madeleine Runberg	0474-240 13

Skaraborg

Britt Franzén	070-332 59 97
Catarina Asplund	070-658 75 93
Daniel Nilsson	070-543 10 91
Ewa Forsberg Johansson	073-707 05 05
Ewa Granath Leijon	073-364 74 80
Marie-Louise Andersson	070-254 84 85
Mikael Wadström	070-966 03 17
Monika Karlsson	070-396 09 46
Ulla-Britt Höfling	070-815 08 10

Göteborg och Bohuslän

Ingela Pässe van Reis	070-877 72 25
Barbro Olofsson	070-893 83 00
Birgitta Schmidt	070-602 88 10
Camilla Stålhammar	0303-848 46
Anna Pettersson	070-510 92 22
Anders Stöllman	070-879 04 60
Sabine Skoglund	076-223 70 95

Skåne

Suzanne Fredholm Fröling	070-201 50 65
Lilian Jonsson	070-620 34 49
Irene Norrman	070-371 61 92
Leif Jonsson	070-952 69 60
Bernt Elofsson	073-058 02 89
Linda Isgren	070-866 88 99
Anna Bengtsson	070-732 51 00
Gerd Cullin	076-172 71 72
Anne Åkesson	073-672 39 35